

Yıldız Teknik Üniversitesi
BALKAN VE KARADENİZ
ARAŞTIRMALARI
MERKEZİ

GÜZ 2019

BÜLTEN

SAYI 3

Bülten

Sayı 3 / 2019 GÜZ

Yayına Hazırlayanlar

Emine Bal (Sayı redaktörü)

Fatih Ekim

Zeyneb Gökce

Mehmet Hacısalihoğlu

Zehra Sivri

Kapak Fotoğrafi

Gürcistan

Tuğba İlgen

Kapak Tasarımı

Zehra Kömürcü

Baskı

YTÜ Matbaa

İÇERİK

Prof. Dr. Mehmet HACISALİHOĞLU “Tarih Eğitiminde Komşu Ülkelerin Tarihi ve Milli Kimlik”	3
BALKAR WORKSHOP: International Symposium Current Issues and Challenges of Migration and International Relations	10
KONFERANS: Balkanların Dünü, Bugünü	20
PANEL: Azerbaycan’ın Bağımsızlığının 100. Yılı ve Revan Hanlığı	24
KONFERANS: Christian Art Under Islamic Rule: The Balkan Art Historyographical Tradition Reconsidered In The Light of Ottoman Administrative Sources	28
PANEL: Türkiye’de Çerkeslerde Dil ve Kimlik	33
KONFERANS VE FİLM GÖSTERİMİ: Rus Avangardı, Siyaset ve Sinema— Potemkin Zırhlısı	37
FİLM GÖSTERİMİ VE PANEL: 14 Mart Adige (Çerkes) Günü Kapsamında “Umudun Şafağı” Başlıklı Sinema Filminin Gösterimi ve Panel	40
KONFERANS: Dünya Sisteminde Rusya	42
KONFERANS: Acaristan Muhtariyetinde Sosyalist Rejimin Kurulması	46
PANEL: 1864 Sürgünü Ardından Türkiye’de Çerkesler	50
SÖZLÜ TARİH GÖRÜŞMESİ : Akçe CANŞEN	57
RÖPORTAJ: Cemil PAKYÜREK	63
BALKAR DİL KURSLARI VE MÜNAZARALAR	69
BALKAR ZİYARETLER	77
YAYINLAR	79
PROF. DR. KEMAL KALPAT’IN VEFAT İLANI	86
TÜBİTAK 1001 PROJESİ	87
BALKAN VE KARADENİZ ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (BALKAR)	88
YÖNETİM VE İLETİŞİM	89

Çeşme Başı, Makedonya, Köprülü, Osmanlı Dönemi

“Tarih Eğitiminde Komşu Ülkelerin Tarihi ve Milli Kimlik”

Yayımlandığı yer: “Tarih Eğitiminde Aile Tarihi, Yerel Tarih, Komşu Ülkelerin Tarihi ve Milli Kimlik”, “*Milli*” Eğitim Üzerine Yazılar, Eds. Ali Fuat Arıcı, Mustafa Başaran, İstanbul: Efeakademi Yayınları, 2019, s. 113-123.

Prof. Dr. Mehmet HACISALİHOĞLU
BALKAR Müdürü

Tarih eğitiminin en yaygın ve etkili olduğu mekanlar elbetteki ilk ve orta dereceli okullardır. Okullarda ise tarih öğretimi 1. ders kitapları ve yardımcı malzemeler, 2. tarih ve sosyal bilgiler öğretmenleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Okul müfredatları ise eğitim bakanlığı tarafından ülkenin genel kimlik politikalarına uygun olarak hazırlanmakta, buna da yaygın olarak “resmi tarih” öğretimi denmektedir. Türkiye özelinde konuya bakacak olursak, bu resmi tarih anlatısı, aynı zamanda bir milli tarih anlatısı olup, ders kitapları belli dönemlerde “milli tarih” başlığıyla yayınlanmıştır. Tarih eğitimi ve ders kitapları farklı yönleriyle şimdiye kadar çok sayıda çalışmanın konusu olmuştur.¹

Gerek didaktik açıdan, gerekse sorgulayıcı-eleştirel içerik açısından incelemeler yapılmış ve son dönemlerde bazı iyileştirmeler de gerçekleştirilmiştir. Fakat üzerinde yeterince durulmayan bir konu vardır? **Tarih ders kitaplarında sunulan —resmi tarih anlatısı ne kadar ikna edicidir?** Toplumun ne kadarı bu ders kitaplarında verilen bilgilere güvenmektedir ve inandırıcı bulmaktadır? Ders kitaplarının hitap ettiği kitleler nezdindeki güvenilirliği konusu yalnızca Türkiye’nin değil, her ülkenin karşı karşıya kaldığı bir sorundur. Örneğin bir proje çerçevesinde yapılan anketlerde “tarih ders kitaplarında Osmanlı devletinin anlatımının nasıl olduğu” sorulmuş ve Ermenistan’da % 65, Bulgaristan’da % 58, Sırbistan’da % 49, Arnavutluk’ta % 48 ve

¹ Tarih öğretimi hakkında yapılan çalışmalardan bazıları için bkz. Salih Özbaran, *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, 1994 Buca Sempozyumu*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995. Ayrıca bkz. A. K. Paksoy, *Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi*, Ankara: Öğretmen Dünyası, 2008; Falk Pingel, *UNESCO Guidebook on Textbook Research and Textbook Revision*, 2nd ed., Paris / Braunschweig: GEI, 2010; *Tarih Eğitimi ve Tarihte Öteki Sorunu 2. Uluslararası Tarih Kongresi 8-10 Haziran 1995*. 2. bs. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998; *Tarih Eğitimine Eleştirel Yaklaşımlar: Avrupalı-Türkiyeli Tarih Eğitimcileri Buluşması Ekim 2001-Kasım 2002*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 2003; Halil Şıvgın, “ Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi” , *Akademik Bakış*, Cilt 2, No. 4, 2009, s. 35-53; Ahmet Şimşek, “ Türkiye’ de Tarih Eğitiminin Ulusallığı ve Avrupa Merkezilik” , *TSA Dergisi*, Cilt 11, No. 1, Nisan 2007, s. 9-38; İlhan Tekeli, “ Tarihyazıcılığı ve Öteki Kavramı Üzerine Düşünceler” , *Tarih Eğitimi ve Tarihte Öteki Sorunu 2. Uluslararası Tarih Kongresi 8-10 Haziran 1995*, 2. bs., İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998, s. 34-43.

Türk Tarih Kurumu kurucusu Atatürk manevi kızı Afet İnan ile alfabe konusunda çalışırken.

Makedonya’da yalnızca % 40 ders kitaplarının bu konuda tarafsız bir anlatımı olduğunu belirtmiştir. Geri kalan kısım ders kitaplarının taraflı veya çok taraflı olduğunu belirtmiştir.² Bu örnek tarih ders kitaplarına güvenin konuya göre farklılaşabileceğini ve ders kitaplarına mutlak bir güvenin olmadığını göstermektedir.

Türkiye’de ders kitaplarının sunduğu tarih reddedilip alternatif bir tarih anlatımı ortaya çıkmış ve bu da “Kemalist tarih” anlatısına karşı muhalif bir akımın gelişmesine yol açmıştır. Daha ziyade İslami-muhafazakar ama aynı zamanda revizyonist bir tarih akımı ortaya çıkmış, bu akım Necip Fazıl Kısakürek gibi bazı edebiyatçılar, Kadir Mısıroğlu, Mustafa Armağan gibi popüler tarihçiler tarafından günümüze kadar beslenerek ulaşmıştır.³ Diğer muhafazakar-İslami akımlarla birlikte Milli Görüş hareketi de “resmi tarih” anlayışına karşı bu akımın etkisinde kalmıştır.⁴

² “Balkan ve Karadeniz Ülkelerinde Güncel Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı / Türk İmajı” Sonuç Raporu, TÜBİTAK 1001 Projesi, Proje no. 110K571, yürütücü: Mehmet Hacısalihoğlu, Nisan 2014.

³ Revizyonist bakış açısıyla yazılmış eserlere örnek olarak bkz. Kadir Mısıroğlu, Lozan Zafer mi Hezimet mi?, 3 cilt, İstanbul: Sebül Yayınları, 1965, 1971, 1973, 1992; Mustafa Armağan, Osmanlı: İnsanlığın Son Adası, İstanbul: Ufuk Kitapları, 2003 ve editörlüğünü yaptığı 2012’den beri çıkmakta olan Derin Tarih dergisindeki yazıları.

Ak Parti iktidarıyla birlikte bu akımın resmi tarih müfredatına yansıtılması arzulanmış ise de ciddi ilmi dayanakları bulunmayan bu revizyonist akım yeni “resmi” tarih olarak tarih ders kitaplarına girmeyi başaramamıştır.

Resmi tarih anlatısına alternatif ve zıt tarih algısı yalnızca İslami-muhafazakar muhalefetle sınırlı değildir. Örneğin Türkiye’de Alevi toplumu tarafından ortaya konmuş olan tarih anlatısında resmi anlatıyla birçok noktada ters düşen bir algı söz konusudur. Alevi yazınında örneğin İnan ve Şah İsmail “Biz” olarak anlatılırken, Yavuz Sultan Selim ve Osmanlı Devleti öteki/düşman olarak resmedilir.⁵ Bu noktada Türkiye Alevilerinin Osmanlı algısı ile İran’da yaygın olan algı örtüşmekte, Aleviler ile İranlılar için ortak bir geçmiş anlatısı oluşmaktadır. Nitekim İstanbul Boğazı üzerinde yapılan üçüncü köprüye Yavuz Sultan Selim isminin verilmesine Alevi dernekleri tarafından verilen

⁴ Ahmet Davutoğlu, Stratejik Derinlik: Türkiye’nin Uluslararası Konumu (İstanbul: Küre Yayınları, 2001) başlıklı eseri Ak Parti dış politikasının dayandığı temel eser olarak kabul edilmekte ve bu eserdeki tarih yorumları temelde “Milli Görüş” hareketinin tarih algısını yansıtmaktadır.

⁵ Engin Buz, “Alevi Yazınında Osmanlı İmgesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

tepki de bunun yansıması olmuştur.⁶ Başka bir örnek son dönemde gelişmeye başlamış Kürt milliyetçi hareketi ve bu hareketin ortaya koyduğu tarih anlatısıdır. Bu anlatıya göre de Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Kürdistan coğrafyasını kolonize etmiş işgal güçleri olarak resmedilmektedir. Buna ek olarak Türkiye'deki Ermeni, Rum ve Yahudi azınlık gruplarının da resmi tarih anlatısına ters düşen tarih algıları mevcuttur. Türkiye'deki Balkan ve Kafkas kökenli Müslüman topluluklar arasında da küçük gruplarla sınırlı olsa da Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti karşıtı bir tarih anlatısının olduğunu görmekteyiz.⁷

Bütün bu süreç bize açıkça göstermektedir ki Türkiye'de tarihin anlatımı ve algılanmasında başka ülkelere kıyasla belki daha da büyük bir kafa karışıklığı bulunmaktadır. Bununla paralel olarak Türkiye'de milli tarih anlatısında ortak bir paydada buluşulamamış, diğer bir deyişle, milli tarih toplumun farklı kesimlerini birleştirmeyi başaramamıştır. Resmi anlatının "Biz" dediği, toplumun önemli bir kesiminde "Öteki" olmuş, öteki dediği ise biz şeklinde algılanmış ve algılanmaya da devam etmektedir. Oysa "milli" kimliğin önemli gereklerinden biri de "ortak geçmiş" inancıdır. Demek ki "ortak geçmiş" algısında Türkiye'de önemli çatlaklar bulunmaktadır. Hatta bu çatlaklar toplumsal sınırlar haline gelmiştir: Atatürkçü-Anti-Kemalist, Dindar-Laik, Milliyetçi-Ayrıılıkçı, Osmanlı yanlısı-Osmanlı karşıtı, Abdülhamid-çî-İttihatçı gibi zıtlıklar buna örnek verilebilir.

Bu çatlağın aşılması için etkili olacak ve kimlik eğitiminde toplumun farklı kesimlerini uzlaştırabilecek alanlardan biri Türkiye dışında

⁶ "Aleviler'den 'Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne tepki" , *Radikal*, 30.5.2013, <http://www.radikal.com.tr/turkiye/alevilerden-yavuz-sultan-selim-koprusune-tepki-1135626/>; "Aleviler Yavuz Sultan Selim'e neden itiraz ediyor?" , *Gazete Duvar*, 26.8.2016, <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2016/08/26/aleviler-yavuz-sultan-selime-neden-itiraz-ediyor/>

⁷ Örneğin sol eğilimli Çerkes gazetesi *Jineps*'teki tarih anlatısı. Bu gazete hakkında Aslıhan Alkanat Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2019'da yüksek lisans tezi hazırlamıştır.

Türkiye ve çevre ülkeler haritası

kalan Osmanlı coğrafyasının ve komşu ülkelerin tarihinin müfredatta daha yoğun olarak işlenmesidir.

"Biz"i tanımlarken aile ve yerel tarih birinci derecede rol oynar. "Milli tarih" ortak bir çerçeve oluştururken, ülke dışına bakmak da "öteki"nin "biz"le ilişkisini, ortak ve farklı yönlerini görmeye önemli bir rol oynayacaktır. Bu şekilde "biz" algısı pekişecektir. Dışarıdan içeriye bakmak, dışarıdaki problemleri görerek içerideki problemlere bakmak her zaman içerideki problemleri anlamada yararlı olacaktır.

Türkiye'nin çevresinde bulunan bölgeler başta Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu olmak üzere Orta Asya, Kuzey Afrika, Rusya, Orta ve Doğu Avrupa gibi bölgeleri kapsamaktadır. Elbette ki bütün bu bölgelerin ve içerdikleri çok sayıda ülkenin tarihini ayrıntılı bir şekilde öğretmek mümkün olmaz, gerekli de değildir. Fakat her bir bölgenin Türk tarihiyle ilişkisinin anlatıldığı bir ünite tarih ders kitaplarında yer alabilir. Bu ünite de örneğin Balkan ve Ortadoğu coğrafyasında Osmanlı'dan koparak kurulan ulus devletlerin tarihi özetle anlatılabilir ve Türkiye'yi daha fazla ilgilendiren veya bölgenin tarihinde kritik önemi olan olaylar ve gelişmeler daha detaylı anlatılabilir.

Balkanlardan örnek verecek olursak; Balkanlar da kurulan ulus devletlerin yaşadıkları rejim

Srebrenica Soykırımı'nın ardından.

1989 Bulgaristan zorunlu göçü.

değişiklikleri, Yugoslavya düşüncesi ve Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya ve Arnavutluk'ta sosyalist rejimlerin kurulması, Sosyalist rejimlerin seçilmiş örneklerle uygulandıkları siyasetler (Enver Hoca'nın din siyaseti, Todor Jivkov'un Türklere yönelik asimilasyon politikası⁸), Yugoslavya'nın dağılışı, Bosna-Hersek ve Srebrenica Soykırımı, Kosova'nın bağımsızlığı, günümüzde Türkiye'nin Balkan devletleriyle ilişkileri gibi konular birkaç sayfada anlatılabilir, 1989 Bulgaristan zorunlu göçüyle ilgili fotoğraflar, Srebrenica soykırımı ile ilgili fotoğraflar eklenebilir. Okuma parçaları konabilir.

Kosova Bağımsızlık Savaşı, 1998

Elbetteki Türk azınlıklar ve akraba topluluklarının merkeze alındığı bir anlatım olması öğrencinin de ilgisini daha fazla çekecektir. Bununla birlikte doğrudan Türk azınlıklarla ilgili olmayan, komşu ülkelerin iç siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmelerinden de örnekler verilmelidir. Örneğin Yunanistan'da "arı dil" (katharevusa) siyasetinin gelişimi ve sonuçları anlatılmalıdır. Bu şekilde Türkiye'de 1930'larda uygulananarı "dil" siyaseti (dil devrimi) konusunun başka bir versiyonu görülmüş olacaktır. Bulgaristan'da uygulanan yer isimlerini değiştirme siyaseti aynı şekilde Türkiye'de de uygulanan bu siyasetin tarihte bir kez yaşanmış bir şey olmadığını gösterecektir.⁹ Gerek Balkanlarda gerekse Rusya'da uygulanan modernleşme siyasetlerinin öğretilmesi, örneğin Fransız Devrimi sonrası Jakobenlerin ve daha sonra Napolyon'un takip ettiği din politikası ve Almanya'da Bismark dönemi Katolik Kilisesi-Devlet mücadelesi (Kulturkampf) gibi gelişmeler Türkiye'de yaşanan modernleşme siyasetinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.¹⁰ Mevcut anlatım bu süreçlerin sırf Türkiye'de yaşanmış ol-

⁸ Konuyla ilgili bkz. 89 Göçü. Bulgaristan'da 1984-89 Azınlık Politikaları ve Türkiye'ye Zorunlu Göç, Der. Neriman Ersoy-Hacısalihioğlu, Mehmet Hacısalihioğlu, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi (BALKAR) & Balkanlar Medeniyet Merkezi (BALMED), 2012.

⁹ Konuyla ilgili bkz. Mehmet Hacısalihioğlu, Gencer Özcan, "Balkanlar'da Yer İsimlerini Değiştirme Siyaseti: Avusturya, Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye Örnekleri", *Türk Tarihinde Balkanlar / Balkans in the Turkish History*, Eds. Zeynep İskefiyeli / M. Bilal Çelik / Serkan Yazıcı, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yayımları, 2013, s. 1327-1354.

¹⁰ Böyle bir karşılaştırma denemesi için bkz. Mehmet Hacısalihioğlu, "İttihadçıların 'Kültür Kavgası' : Bulgar Eksarhlığı ve Okul Meselesi", *Sultan V. Mehmed Reşad ve Dönemi*, Cilt 1, Der. Yasin Yıldız vd., İstanbul: TBMM Milli Saraylar, 2018, s. 184-203.

duğu izlenimini vermektedir. Buna bir tepki olarak Türk toplumunun bir kesimi, değil Cumhuriyet reformları, Tanzimat'a, hatta Nizam-ı Cedide bile karşı bir inanış ve tutum içerisinde. Türkiye'nin bütün bu süreçler olmadan kalkına-bileceğine, hatta daha milli ve daha güçlü ola-cağına ciddi ciddi inanan kesimler vardır. Bun-lar II. Mahmud'u, Tanzimat bürokratlarını, Ye-ni Osmanlıları, Jön Türkleri, Mustafa Kemal ve Cumhuriyet bürokratlarını sevmez, onlardan nefret ederler. Özetle ülkemizde henüz Nizam-ı Cedid'i bile kabullenememiş bir kesimin bu-lunması tarih öğretimimizin ikna gücünün ne kadar sınırlı kaldığını göstermektedir.

Buna karşı tarih ders kitaplarımızda 19. yüzyılın ortalarında Orta Asya'da Hive, Buhara gibi geleneksel tarzda yönetilen Hanlıkların bulunduğunu, bu hanlıkların Osmanlı'nın geçirdiği Nizam-ı Cedid, Tanzimat gibi modernleşme süreçlerini yaşamadıklarını, bunun sonucunda modern eğitim ve teknoloji-den mahrum kaldıklarını, 1856 Paris Antlaşmasıyla Karadeniz ve Balkanlar'dan uzaklaştırılan Rusya'nın birkaç bin asker ve makineli tüfekle bütün bu hanlıkları ve Orta Asya coğrafyasını birkaç sene içerisinde neredeyse hiç kayıp vermeden nasıl ele geçirebildiğini anlatmak gerekir.¹¹ Bunu öğrenen öğrenci eğer Osmanlı da sıralanan modernleşme süreçlerini yaşamasa aynı akıbete uğrardı düşüncesine otomatik olarak sahip olacaktır ve döneminde "gavur padişah" diye suçlanan II. Mahmud'un ne denli büyük bir devlet adamı olduğunu anlayacaktır. Mustafa Kemal'in ne kadar büyük bir kurtarıcı olduğunu daha iyi idrak edecektir. Modernleşemeyen bölgelerin tarihinin öğretimi öğrencilerimizi modernleşen Türkiye'nin tarihine daha fazla saygı ve sevgi duymaya yöneltecektir. Bu tarih algısı günümüzdeki Türk bağımsızlığının Türk modernleşme tarihine borçlu olduğu şeklinde objektif bir zemine oturacaktır.

¹¹ Konuyla ilgili bkz. Akedes Nimet Kurat, *Rusya Tarihi, Başlangıçtan 1917' ye Kadar*, 2. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1987, s. 347-353.

Osmanlı padişahı II. Mahmud

Aynı şekilde Kafkasya'da Şeyh Şamil'in vermiş olduğu büyük mücadele ve bu mücadelede Rusya'nın üstün askeri eğitim ve teknolojisi ve nihayet 1864 Kafkas Müslümanlarının tehciri anlatılabilir.¹² Özellikle Müslümanların Balkanlardan Kafkasya'dan zorunlu göçlerinin öğretimi önem taşımaktadır. Göçmenlerin yerleştirilmesi için alınan önlemler, salgın hastalıklar ve bu hastalıklarla mücadele için alınan karantina önlemleri, bunun için duyulan uzman ihtiyacının nasıl karşılandığı gibi detaylar tarihi gerçeklerle yüzleşme bakımından önemlidir. Örneğin 1864 Kafkas tehcirinde Trabzon'da yoğun salgın hastalıklar nedeniyle kurulması gereken Karantina idaresi bir İtalyan doktor getirilerek yaptırılmıştır. Aynı şekilde Şeyh Şamil'in ve adamlarının direnci ve savaş gücü inancın kuvvetini göstermektedir. Bunlar den-

¹² Konuyla ilgili bkz. *1864 Kafkas Tehciri: Kafkasya' da Rus Kolonizasyonu, Savaş ve Sürgün*, Der. Mehmet Hacısalıhoğlu, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi (BALKAR) & İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2014.

1864 Kafkas Tehciri tasviri.

geli ve gerçekçi bir şekilde özetle ama önemli detaylar verilerek öğretilmelidir.

Buradaki örnekler diğer bölgeler için de önemine göre seçilerek çoğaltılmalıdır. Örneğin Orta Doğu'da Osmanlı sonrası Manda İdaresi (İngiliz, Fransız Mandaları), Bağımsızlık ilanları, Baas Rejimlerinin kurulması vs. seçilen örneklerle anlatılmalıdır.

Komşularımızdaki ordu-siyaset ilişkileri, Irak, İran, Suriye, Yunanistan, Bulgaristan'daki askeri darbelerin de özetle anlatımı Türkiye'deki ordu-siyaset ilişkisini anlamak ve yorumlamakta öğrencilerimize karşılaştırma imkanı sunacaktır. Bunlar gibi birçok örnek sıralanabilir.

Okullardaki Uygulama:

- Okullarda tarih, edebiyat, coğrafya gibi derslerin müfredatına komşu bölgeler ve ülkelerin tarihi eklenebilir. Mevcut olanlar yukarıdaki prensiplere göre yeniden düzenlenebilir.
- Öğrencilere seçilen örnekler hakkında dönem ödevleri verilebilir.
- İlgili ülkelere okul gezileri düzenlenebilir. Değişim programları uygulanabilir.

Sonuç

Tarih öğretimi milli kimlik eğitiminde başlıca araçlardan birisidir. Fakat toplum tarafından ikna edici bulunmayan bir tarih öğretimi kimlik oluşturmadaki fonksiyonunu yerine getirmede

yetersiz kalmaktadır. Tarih öğretiminin merkezin, hükümetin tarihiyle sınırlandırılmaması, sosyal ve ekonomik tarihin müfredattaki yerinin artırılması önem taşımaktadır. Fakat bununla da yetinmemek gerekir. Tarih öğretiminde Türkiye merkezli bir tarih anlatımı yerine veya böyle bir tarih anlatımının yanında komşu ülkelerin ve bölgelerin tarihine de yer vermek ve bu şekilde öğrencilere karşılaştırma imkanı sunmak gerekir. Aksi takdirde Türkiye tarihinde gerçekleşen olay ve gelişmelerin yalnızca Türkiye'ye mahsus konular olduğu şeklinde yanlış bir algı oluşacaktır. Nitekim Türkiye'de birçok konuda bu yanlış algının mevcut olduğunu görüyoruz. Türkiye'nin modernleşme tarihinin bile henüz toplumun bütün kesimleri tarafından ikna edici bulunmaması büyük ölçüde kendilerine böyle bir karşılaştırma imkanının sunulmamasından kaynaklanmaktadır. Eğer bu noktalar göz önünde bulundurulursa tarih öğretimi kimlik inşasında daha etkili ve başarılı rol oynayacaktır.

Abkhazian, 1939

BALKAR WORKSHOP

27 September 2018

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
CURRENT ISSUES AND
CHALLENGES OF MIGRATION
AND
INTERCULTURAL RELATIONS

ORGANISATION: Yıldız
Technical University BALKAR
and International University of
Sarajevo (IUS)

Rapor: M.Hacısalihoğlu
Redaksiyon: Zehra Sivri

WELCOMING SPEECHES

Assist. Prof. Dr. Almasa MULALIĆ
(Workshop Coordinator)

Ahmet SERT (Uluslararası Aliya Düşünce
Derneği)

Uluslararası Aliya Düşünce Derneği 2016 yılında Bursa İnegöl'de kuruldu.

Boşnak böreği, kahve gibi yiyecek kültürü öne çıkarılıyor. Elbette bunlar kültürümüz içerisinde olmazsa olmaz değerlerdir. Ama asıl altının çizilmesi gereken Alija İzzet Begovic diyor ki: Bosna'da dünyayı iki kez dehşete düşürdüler. İlki Boşnakların kimliğini korumak için verdiği mücadeledir. İkincisi ise kültür ve akılla dünya Bosnalıların yanında yer almıştır. Alija, savaşın askeri olarak kazananının olmadığını ama ahlaki olarak kazananının Boşnaklar olduğunu söylüyor. Bosna trajedisi diğer ülkelerde yaşayan Müslümanların dayanışmasını sağlamıştır.

SESSION 1

Prof.Dr.Ahmet Faruk AYSAN (İstanbul Şehir Üniversitesi)

“The Role of Graduate Programs in Skilled Labor Force Migration”

“Skilled Migration”: “International students to Turkey and also Turkish students to USA, UK and other universities.

Various countries have certain targets for having foreign students.

For example Australia aims to have 720.000 foreign students in 2020.

19% of world’s foreign students are Chinese. Then follow India, Germany, and South Korea. Turkey is relatively less international. Larger receivers are northern countries, like USA. Richer countries are generally receiver countries.

Recently also Turkey, Katar etc. rose to regional receiver countries.

“Turkey is an emergent hub for education”

- Advantages of Turkey
 - State encourages scholarships
 - The number of international students in Turkey is increasing.
 - There is more room for international students. Turkey has more student inflow than outflow.
 - Different sources of international students.
- “Tertiary education is a way of skilled immigration”

Of international students, about 35% remain in Canada.

Tasks of universities to encourage the inflow of international students.

Prof.Dr.Yücel OĞURLU (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

“Turkey at the Junction of Migration Routes: Legal Problems and Solutions”

Göç tarihine bakılacak olursa ortaya karmaşık bir sistem çıkıyor. Hz. Adem’in çocukları arasındaki kavga ve yer değişikliği ile başlayıp insanlık tarihi boyunca devam eden bir süreç söz konusu. Kavimler Göçü, Moğol İstilasının tetiklediği göçler, Anadolu coğrafyasının şekillenmesi vs. Savaşlar göçlerin en önemli sebebi olmuştur. 1552’ye kadar Rusya’da Tatar egemenliği varken nüfus hareketleri var. Daha sonra Ruslar işgal ettikleri bütün bölgelerde tehcir yapmışlar. 1864’te Kuzey Kafkasya’da özellikle Adigeler ve diğer bazı gruplar topyekün tehcir ediliyor. Rus kayıtları 1.500.000 insanın tehcir edildiğini söylüyor. Osmanlı’ya ulaşan insan sayısı ise 750.000. Yani önemli bir kısmı ölüyor.

Hukuksal olarak insan olmaktan kaynaklanan haklar, zorunlu göçle ortadan kalkmıştır. 1864, 1878’de tekrar eden tehcir hareketleri görülür. 1856 Osmanlı Rus Savaşı ve Paris Anlaşması

ile Kırım Tatarlarının Türkiye'ye göçü anlaşması maddesinde vardır. Osmanlı galip olmasına rağmen tam bir felaket yaşamıştır.

Balkan Savaşları döneminde de benzer bir durum vardır. Bulgaristan'da 1989 göç dalgası var. Burada kullanılan "ethnic cleansing" etnik temizleme olumsuz bir ifade. "İnsan çöp değil ki temizleyesiniz!" Bence yanlış ama yerleşmiş bir kavram.

Bugün Suriye'de 12 milyon insan topraklarını terketmek zorunda kalmış. Resmi olarak 3,5 milyon, tahminimce 5 milyon civarında göçmen Arap Türkiye'de yaşıyor. Türkiye, Lübnan nüfusundan çok göçmen barındırıyor.

Türkiye bence göçmenlere karşı oldukça iyi bir politika uygulamıştır. Kamplar vs. oldukça iyidir.

Bir başka örnek, Türkiye'ye gelen Uygurlar/Uygur öğrenciler. Hukuki problemleri var. Bir de Kafkasya'dan yeni (1992 sonrasında) gelen mültecilerin sorunları var. Örneğin sadece bilimle ilgilenen ve 22-23 yıldır Türkiye'de yaşayan bir Çeçen arkadaşım vardı, vatandaşlık almıyor.

Uygurlar, Doğu Türkistan'da "Siyasi Terbiye Kampları" adlı çalışma kampında tutuluyor. (yaklaşık 1 milyon insan). Türkiye'ye vs. gelenler iade edilince kafalarına bir çuval geçirilip hapis haneye götürülüyor. Türkiye'de bu konuda hukuksal eksiklikler var.

Mülteci statüsü ayrı ve korunaklıdır, göçmen statüsü ise böyle değildir. Türkiye'de çalışma iznine başvuran Uygurlara ve Kafkasyalılara çalışma izni verilmiyor ya da çok uzatılıyordu. Yeni bir genelge çıkarıldı. Ben bir Rektör Yardımcısı olarak bir Uygur ve bir Kafkasyalıya ancak 7 aylık bir uğraşım sonucunda çalışma izni alabildik. Oysa uluslararası alanda çok başarılı ve dergi çıkaran akademisyenlerden bah

sediyoruz. Bu insanlar başka ülkelere gitseler farklı muamele görüyorlar.

"Diriliş Postası'nda" göçe dair bir yazı yazdım. Türkiye'nin elinde bir envanter yok. Kimler nerelerde bulunuyor, onları nasıl getirebiliriz, bu konuda bir çalışma yok.

Prof. Dr. Nurullah ARDIÇ (İstanbul Şehir University)

"Immigrants, Integration, and Islamophobia in Europe"

Mesut Özil: "When we win I am German, when we lose I am a migrant!"

- Islamophobia and different types of attacks against Muslims in Europe
- Physical and symbolic attacks
- Discrimination, hate speech, anti-Muslim campaigns
- Damage to property

Islamophobia has 4 dimensions:

1. Exclusion (employment, politics, management)
2. Discrimination
3. Prejudice.
4. Violence (physical assaults, verbal abuse etc.)

Islamophobia Examples:

Geert Wilders (Netherlands): “Where there are Muslims, there are problems.”

New York Post: ...

Media: -exclusive selection of conflict stories, negative image, violence, Muslims vs. Christians and Jews.

- Lack of proper contextualization
- Securitization (beard, headscarf, minarets)

European Cases of Islamophobia are also related to immigration problems, multiculturalism and historical memory. Rise of nationalism in Europe is an important factor. Intolerance in northern Europe, Reactive Christianity and attacks on Muslims are rising.

The Christianist secularism:

- “Islam-focused” militant secularism,
- Islam and Muslims as the “other” of European civilization.

Assoc. Prof. Dr. Muhidin MULALIĆ
(International University of Sarajevo)

“Ethnic Cleansing, Genocide and Demographic Changes in Bosnia and Herzegovina”

What are genocide and ethnic cleansing? How do we qualify the developments in the last 20 years, for example those in the Middle East?

Genocide: intentional, systematic, organized,

carried out by agents, according to the definition of the UN. After Srebrenica and Ruanda Genocides we evaluate the term of genocide in a different way. During the “Ethnic cleansing of non-Serbs” in Bosnia “100.000 people were killed, 2.2 million people were displaced, 50.000 women were raped, more than 1000 religious monuments were destroyed and thousands of people were kept in concentration camps.” “Srebrenica was ‘demilitarized’ and ‘safe-zone’ under the direct control and protection of the United Nations.”

Ethnic cleansing and genocide change the demography which was one of the 6 strategic goals of Serbs. In Federation of Bosnia and Herzegovina Muslims and Croats are in majority. In some cities Bosnian population increased and in others decreased. In Vishegrad the Muslim population strongly decreased. Multiethnic structure of Bosnia Herzegovina has changed as a consequence of the ethnic cleansing and genocide. The result is a monoethnic structure.

Discussions

Nurullah Ardıç: In Bosnia Hercegovina was it a religious genocide or ethnic genocide?

Answer of Mulalić: For Serbs the Muslims were an ethnic group and question.

Question by Linda Hyokki, a graduate student from Finland: The number of European students in Turkey is very low. How can it be increased?

Ahmet Faruk Aysan: Particularly the private universities have seen the potential of foreign students and started to invest. We must do more to attract foreign students. I completely agree that we should have a better strategy.

Ali Çaksu: I think the term “ethnic cleansing” is correct, because it means exactly the purpose of the act.

Mehmet Hacısalihoğlu: Rusya'nın Osmanlı ile anlaşmasında göçle ilgili her zaman bir madde var. Müslümanlar göç ettiriliyor. Ama Rusya Osmanlıdaki Ortodoksları da Rusya'ya çekmeye çalışıyor.

Yücel Oğurlu: Rusya Müslümanları, örneğin Kafkasya'daki Ubıhları tek hane bırakmadan göç ettirdi. Ortaya çıkan tablo Kırım'da sadece az sayıda Tatar kalmasıdır. 1940'lardaki tehcirler vs. ile nüfus yapısı zorla değiştirildi. Tam anlamıyla bir “genocide” (soykırım) uygulandı. Uluslar arası hukuk açısından dini sebeplerle yok etme soykırımdır.

SESSION 2

Assoc. Prof. Dr. Ali ÇAKSU (Yıldız Technical University, Vice-director of BALKAR)
“Positive Contributions of Migrations to Countries and Civilization: The Case of Turkey”

Westerners who leave their countries and go abroad to live there are almost always called “expats”, not immigrants which is a word reserved for others. For example, British expats in different countries.

Coffee: Opening of a new cafe in Vienna (ca. 1650). They say, it is a Muslim drink, we cannot drink it. In Britain coffee and Koran translation came around the same time.

Immigrants: Not all immigrate because of economic reasons. The USA became a super power thanks to the migration. Post war Germany also received migrants-workers. Turkey is another example. A few million Boshniaks live in Turkey and 300.000 in Istanbul. Many

immigrants contributed to agriculture, animal husbandry and bee-keeping in Turkey, while others who spoke a few languages worked in bureaucracy, foreign affairs, language teaching and secret service. Turkey also received migrants from Spain who escaped genocide in Andalous and Russians in Manyas, Balıkesir (1860s-1960s). Likewise, Jews in 1930ies came to Turkey. Also nearly tens of thousands of unregistered Armenians are working in Turkey today. Even King Charles XII of Sweden (1682 -1718) (“Demirbaş Şarl” in Turkish) the came to the Ottoman Empire and lived there for 5 years. He drew pictures of Ottoman ships he admired and sent them to his country. Those types of ships named Yıldırım and Yaramaz were subject to a kind of tecnology transfer. Similarly, Turkish words of foreign origin kapuska (Polish), madımak (Armenian), Ciborek (Tatar) show clearly Turkey as a hub of immigrants.

In brief we are all immigrants. Of course, we cannot open doors to all. But regulated migration is positive and is officially supported by United Nations.

Assoc. Prof. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)

“Reasons for the Migration of Lebanese Arabs from their Homeland at the End of the Nineteenth Century”

Araplar niçin göç etti sorusu belgelerde etnik olarak çok net ayrılmıyor. Toplu olarak 1960’larda başlayıp 1915’e kadar süren bir süreç var. Belgeler Müslim ve Gayrimüslim olarak ayrılıyor.

1861’den başlayarak göçler dikkat çekmektedir. 1861’de Lübnan’da bir Mutasarrıflık kuruldu. Problemler vardı. Lübnan ve Suriye’de göçler 1861’den sonra başladı.

Göç esnasında kolaylık olması açısından İslam dini namazı iki rekata indirip kolaylık getiriyor. Çünkü çok meşakkatli bir süreçtir.

Justin McCarthy, 1790’dan 1923’e kadar Balkan ve Kafkaslardan 7 milyon kişinin göçe zorlandığını, 6 milyon kişinin de katledildiğini söylüyor. Avrupa’da daha çok Hristiyanların mağduriyeti vurgulanır, ama Müslümanlar da göçten kaynaklı mağduriyetler yaşamışlardır. Anadolu önemli göç merkezlerinden biridir.

Lübnan ise şu anki nüfusundan 4-5 kat (14 milyon civarı) göç vermiş nadir coğrafyalardan biridir.

Güney Amerika’ya giden göçmenler için konsolosluklar açılması bile söz konusu olmuştur. Osmanlı arşivi göç çalışmaları açısından önem taşımaktadır ve maalesef yeterince dikkate alınmamıştır.

Ekonomik daralma ve sıkıntılar nedeniyle Lübnan’dan Mısır’a ve oradan Marsilya vs. üzerinden göç ettiler. Göçmenleri para karşılığı taşıyan vapurlar, kayıklar ve de gümrük görevlilerinin rüşvete göz yumması gibi konular hakkında arşiv kaynakları vardır. Göçmenler gittikleri yerlerde zor durumda kalmışlardır. Osmanlı Devleti zorunluluk olmadıkça dışarıya göçe sıcak bakmamıştır.

Assist. Prof. Dr. Nudžejma OBRALIĆ (International Sarajevo University)

“ The Socio-Cultural Framework of Bosnian Community in St. Louis”

The largest Bosnians community in St. Louis in Missouri (from the 19th century) organisation and perspective of this community at the Western bank of Missisipi River.

16% of St. Louis consists of Bosnians and the rest consists of different ethnic groups.

Migrations occurred from Bosnia to St. Louis between 1992-1995 and after 1995. But there were advantages and disadvantages for the migrants.

Due to the war Bosniaks were allowed to enter the USA and to go to St. Louis.

Successful integration process:

- refugee / immigrant
- community network
- invisible because white skinned and secular Muslims. Many were not practitioners of religion.

Negative Experiences:

- discrimination and cultural conflicts occurred
- lack of English proficiency
- lack of sense of coherence
- attachment to the USA
- mental health, behavioral problems etc.

Replica of Sebil of Bosnia in St. Louis. They call it “little Bosnia”.

- Festivals
- foods coming from Bosnia
- sports club
- funeral traditions
- foreign language course (after school, Bosnian language course)
- successful three academicians at US universities(from this community)
- Earning Money is not very good.

Benjamin Moore, director of Institute for Bosnian Studies, published a book.

Conclusion : positive level of integration of the Bosnians.

They help also Syrian refugees. Bounds with Bosnia should never expire.

Asist. Prof. Dr. Almasa MULALIĆ (International University of Sarajevo)

“Discourse Analysis of Public Perceptions of Migration in Bosnia and Herzegovina”

Mass media deals usually with security aspect of migration.

Analysis:

Text, discursive analysis, social context analysis etc.

Newspapers: Dnevni Avaz (pro-Bosniak), Nezavisne Novine (Serb-oriented newspaper), Dnevni list (Croat-oriented newspaper).

Dnevni Avaz 76 news - criticising less.

Nezavisne Novine 240 news - criticising more than others.

Dnevni List 104 news - criticising more than Dnevni Avaz.

Conclusion: Public perceptions are shaped by the daily newspapers in particular and media in general. Daily newspapers focused on security and ideology.

Discussions

Mehmet Hacısalihoğlu : In Turkey pro-social democratic newspapers are more critical towards Syrian refugees and pro-government newspapers are more positive towards Muslims, calling them “ensar”. Is that similar in Bosnia?

Almasa Mulalić: In Bosnia it is different. They propagate for votes.

Student: Are Muslims in St. Louis really secular?

Nudzejma Obralić: Today in St. Louis the Bosnians are more related to Islam than earlier.

Ali Çaksu: Osmanlı Devleti Gayrimüslimlerin göç etmesini neden istemiyor?

Selim Hilmi Özkan: Osmanlı ancak vatandaşlıktan çıktıktan sonra izin veriyor. Lübnan’dan gelenler dilencilik yapıyorlar ve Osmanlı’nın imajını olumsuz etkiliyorlar. Buna karşılık olarak Osmanlı hiçbir şekilde göçü teşvik etmiyor.

Öğrenci: Osmanlı’nın göç etmek isteyenlere karşı uyguladığı sosyal politikaları var mı?

Selim Hilmi Özkan: Evet, onlara yönelik faaliyetler var. İngilizler, Fransızlar vs. misyonerlik faaliyetleriyle göçü teşvik ediyorlar.

Mehmet Hacısalihoğlu : Rusya’nın Hristiyanları Rusya’ya göç ettirme girişimi ve Osmanlı’nın önlemleri var 19. yüzyılda önemli bir konu haline geliyor.

SESSION 3

Chair: Doç. Dr. Selim Hilmi Özkan

Prof. Dr. Seçkin SEVİM (Marmara Üniversitesi)

“Türkiye’de Göç Çalışmalarında Göz Ardı Edilen Bir Alan Olarak Sinema”

Amerigo Vespucci’nin mektubu:

Todorova’ya göre kıtaya bir yazarın adının verilmesine şaşırılmaması gerekir.

Sinemada göç konulu eserler politik sinemanın başyapıtları olarak görülür:

“Gelin” 1973 yapımı: Yozgat’tan İstanbul’a göç etmiş bir ailenin dramı anlatılıyor. Hülya Koçyiğit başrolü oynuyor.

Ömer Lütfi Akad, 1958’de göçmenleri aşağılayan bir haber okuyor. Bundan sonra bu konuda filmler yapmaya karar veriyor. Üç film yapıyor: Gelin, Düğün ve Diyet (1974 yılı)

Üçüncü filmde sendika ve iş kazası işleniyor. Yine Hülya Koçyiğit başrolde. İşçi Hacer’i oynuyor. Bu üç filmde Akad 10-15 yıllık deneyimlerini bir sosyolog gibi işliyor.

Sosyal bilimciler sinemadan uzak kalmamalı.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ (Yıldız Teknik Üniversitesi)

“Education and Migration as an Education Anthropology Subject”

Eğitim fakültesindeki derslerin tamamı YÖK tarafından belirlenerek geliyor. Derslerden biri “Eğitim Antropolojisi.” Bunun içeriği ve göç konusu nasıl şekillendirilebilir, konusunu ele alacağım. Türk toplumu sürekli göç almaktadır ve son iki yüz yıldır bu devam etmiştir. Eğitim antropolojisi dersinde göç incelenirken göçmenlerin eğitim sorunlarının birkaç kuşak devam edeceğini dikkate almak gerekir.

İkinci mesele ise eğitimin dilidir. Göçmenlerin gittiği ülkenin diline adapte olması zor olmaktadır. Çocukların sosyal ve psikolojik olarak dışlanmasına, toplumsal ayrışmalara şahit olunmaktadır. Göçmen çocukları, örneğin Almanya’da yerlilere göre daha başarısız olmaktadır. Göçmenlerin eğitiminde öğretmenlerin de yetiştirilmesi önemlidir. Okullarda çok zayıf psikolojik danışmanlık ve rehberlik servisleri bulunmaktadır. Sosyolojik rehabilitasyon kurumları oluşturulabilir. Göçmen ve göç konusu ailelerin de bir meselesidir. Derste, beklenmedik bir anda oluşan göçün koordinasyonu, yönetimi, finansmanı vs. konular işlenmelidir.

Göç sonrasında eğitime erişim ve eğitim programı oluşturulabilir. Entegrasyon, kültürel farklılığı zenginlik olarak görme konuları önemlidir.

Sonuç olarak, göç olumsuz bir süreç olarak görülse de bunun nasıl bir avantaj olarak değerlendirileceği dikkate alınmalıdır.

Abdülaziz Ahmet YAŞAR (Yıldız Teknik Üniversitesi)

“Reverse Migration-A Comparative Analysis of German-Turks and Syrian Refugees Moving from Germany to Turkey”

in 2017 over 5000 turned back to Turkey.

- The “dreamful” home.
 - Anti-Turkish hatred is also among the factors.
 - 2200 violent attacks against Muslims
- Turkey is home for Syrian migrants.

DISCUSSIONS

Nudzejma Obralić: Do you have specific courses on migration in Turkey?

M. Gündüz: Not very systematic.

Ali Çaksu: Şehirlerden köylere göç edenler var. Onlara da göçmen diyebilir miyiz?

Seçkin Sevim: Köylere daha insanca yaşamak için gidiyorlar. Daha doğrusu daha rahat bir hayat yaşamak için gidiyorlar.

Muhidin Mulalić Last Word: This was a Project including a workshop (Mevlana Project). We talked from different perspectives about the issue of migration. We should study sociological issues more. Our Project is on successful integration of Bosniaks in Bursa and İnegöl. We made a field research. Bosniaks started to migrate to Anatolia in the 18th century. İnegöl is an excellent example for a successful integration.

Muhammed Valjevac: What will be the product of your project?

Mulalić: “How the Bosniak people identify themselves in Turkey?” is the first issue. How to stop the emigration of the population from villages (including Bosniak villages)? Third: Language of Bosniaks; we could understand each other but, 3rd and 4th generation don't know the language at all. We will recommend that in schools they receive lessons on Bosniak language.

BALKAR KONFERANS

15 Ekim 2018

BALKANLARIN DÜNÜ, BUGÜNÜ

KONUŞMACI: Ergin JABLE

**MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi
Cevdet ŞANLI**

Rapor: M.Hacısalihoğlu

Redaksiyon: Emine Bal

Cevdet Şanlı: Doç. Dr. Ergin Jable, Priştine Üniversitesi öğretim üyesidir. 1389 Kosova Meydan Muharebesi ile bölge Osmanlı yönetimine girmiştir. İstanbul'un fethinden çok daha önce alınmıştır. Türkler Balkanlardaki Müslüman, Gayrimüslim birçok toplulukla beraber yaşamıştır. Kosova Türk tarihi açısından çok önemli bir konuma sahiptir. Sözü kıymetli arkadaşımız Ergin Jable'ye veriyorum.

Ergin Jable: Eski Osmanlı, Sırp-Hırvat-Sloven, Yugoslavya ve şimdi de Kosova vatan daşı olarak buradayım.

Avrupa Balkanların ismini Güneydoğu Avrupa olarak değiştirmek istiyor. Ben Kosovalıyım. Kosova'nın nüfusu 2 milyon. Kosova birçok sürecin ardından bağımsızlığını ilan etmiştir. Balkanların farklı bölgelerinde Sarı Saltuk Türbesi var. Kruja'da, Priştine'nin yakınında kuzeyde farklı yerlerde bunlar mevcuttur. Bunlar manevi bir sınırdır.

Harita üzerinde Türk kültürünü ve varlığını açıklamak gerekirse, Bosna, Hırvatlarla sıkıştırılmış. Sancak, Sırp ve Karadağlılar arasında sıkıştırılmış. Kosova'da Sırp dört belediyeyi almıştır ve orada 2-3 tane devlet çıkarma düşünceleri var. Türklerin yaşadığı yerler var. Yunanistan'ın Batı Trakya'sı, Bulgaristan'ın önemli bir Türk nüfusu vardır.

Sancak ve Kosova'yı birleştirmemek için, Sancak ile Kosova arasına Sırları yerleştirdiler. Bosna'yı da Sancaktan ayırmak için oraya Sırp nüfusu koymuşlardır. Barikatlar kurarak bu grupları birbirinden ayırmaya çalışıyorlar.

Bosna paramparça olmuş. Kosova: Sırlar kuzeye girdi ve çıkmadılar. Askeri bölgeler Alman, Fransız, ABD, sonra buraları birleştirdiler. Üsler kuruldu.

Kosova'da (Türkler) 1991'den beri Star 1 kanalıyla

Türkiye'yi takip ediyorduk ve günümüzde de takip etmeye devam ediyoruz. FETÖ olayı bize de zarar verdi.

Kosova'da Türk nüfusu 10.000 küsür gösteriliyor, fakat 400.000 Türkçe konuşan insan var. 1999 NATO operasyonunda Türk uçakları daha etkili görev yaptı.

Bernard Kushner geldi ve Türkçe resmi dil olmaktan çıkarıldı. Bugün hala bunu talep ediyoruz. Türkiye Dışişleri de buna göz yumdu. Kosova Meclisi var ama yok, Arnavut partiler var ama yok, Avrupalılar kararları veriyor. Makedonya: Batıda Arnavut Müslümanlar yaşıyor. Türkler dağınık halde farklı yerlere yerleşiklerdir. Yörük köyleri Türkçelerini korumaya çalışıyorlar.

Balkanlarda Müslüman mezar taşları her yerde araştırılmayı bekliyor. Binlerce kırılmış mezar başlığı var. %1 Türk, %2 Goralılar, %5 Boşnaklar diye yayılmışlar.

Balkan ülkeleri Goralılara pasaport veriyor. Türkiye bunlara pasaport vermiyor.

Balkanlarda birçok Türk-İslam eseri var.

Son 1,5 yıldır TİKA'nın yaptığı faaliyetleri takdir ediyorum.

Ali Çaksu (Doç.): Türkiye'nin pasaport vermemesi bence bilinçli. Türkiye'de, herkes buraya gelir korkusu var.

Ergin Jable: Mamuşalı Türklerin yarısının pasaportu var ama Türkiye'ye göç etmiyorlar. Yeşil kart verip siz bizim kardeşlerimizsiniz dersiniz.

Gülşay Dalyan (Emekli Vekil): 1950'lerde kendini Türk olarak deklare edenler Türkiye'ye göç etti.

Ergin Jable: Türkçe eğitim, öğrenci sayısı azalıyor. Yayınlar azaldı. Pasaport verilirse göç etmezler.

Priştine'de 69 çeşme vardı, bugün 1 tane kaldı.

Kamil Bitiş: Sayın Jable'nin konuşmasında NATO'ya haksızlık yapıldı. Türk uçakları operasyona son aşamada katıldı. Bir kaç noktaya daha vurgu yapmak istiyorum:

- Arnavutluk, Kosovalılara pasaport vermiyor.
- Sali Berisha bunu seçim vaadi olarak söylemişti, ama uygulanmadı.
- Çanakkale Savaşına gönüllü gelmek isteyenler Arnavut idi. 20 binden fazla gönüllü katıldı.
- Kosova'ya yurtdışında yaşayan Arnavutlardan 3 milyar değil, 600-700 milyon değerinde para geliyor.

Mehmet Akif Okur (Prof.): Kırık Cami (Namazgah) hikayesi tüm öğrencilere anlatılacak bir olay.

Benim görüşüme göre Balkanlarda iki mühim dinamik etkili olacak:

Balkanların dışa göçü ve ıssızlaşması önümüzdeki dönemde daha da hızlanabilir.

İstikrarsızlık ve Çatışma Coğrafyası.

Bunlara bakıldığında Arnavutlar da Türkiye ile münasebetlerinin değerini daha iyi değerlendirecekler.

Ekmeleddin İhsanoğlu (Prof.): Balkanlarla ilişkim çok yoğun oldu. 1990'dan itibaren de Balkanlara çok gittim. İzlenim olarak orada Türklüğün geleceği yok. Benim için bu çok üzücü bir durum. Ama Müslümanlığın geleceği var. O da Arnavutlar üzerinden olacak.

Hırvatlar AB'ye girdi. Bana göre Arnavutluk milliyetçiliği, milliyetçiliğin ilkokulundadır. Sırlar son sınıftadır. Türkler Balkanlarda yok olacak. Maalesef bunu görmek gerekiyor. Buna karşı tedbir almak lazım. Türkiye'den oraya yanlış müdahale edenler oldu.

Arapların Endülüs'ü neyse, Türklerin Endülüs'ü Balkanlar olacak. Çocukluğumda birçok Türkçe konuşan Arnavut vardı. Şimdi Türkler Türkçe bilmiyor. Büyük Arnavutluk düşüncesi var. Bu sorunlar devam ettiği müddetçe Türkler için erimenin dışında yol görünmüyor. Türkiye'ye çok iş düşüyor. Oraya göre doğru politikalar takip etmek gerekiyor.

Cevdet Şanlı: 2000-2005 yılları arasında Priştine Üniversitesi'nde Türkçe konuşmak ayıplanıyordu. Kosova Krizi'nde bir kısım Türklerin Arnavutların yanında yer alması derin bir yara oluşturdu. Ama evlilik Sırlarla olmadı. Arnavutlarla vardır. Türkiye'ye gelen çok öğrenci var. Biz ümitvarız ve bu yüzden bunları konuşuyoruz. Türkler, Arnavutlar ve Boşnaklar kendilerine karşı oynanan oyunları görmelidir.

Ergin Jable: Günümüzde Kosova'da 10 belediye Sırlara verilirse, onlar oarada devlet kururlar. Bu tür siyasi gelişmelerin de yakından takip edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bosnalı kadınlar geleneksel giysileriyle, Saraybosna, 1926

BALKAR PANEL

25 Ekim 2018

AZERBAYCAN'IN BAĞIMSIZLIĞININ 100.YILI VE REVAN HANLIĞI

PANELİSTLER:

Prof. Dr. Adalet TAHİRZADE

Doç. Dr. Ali ELEKBERLİ

Dr. Öğr. Üyesi Gülara YENİSEY

**MODERATÖR: Doç: Dr. ALİ
ÇAKSU**

Rapor: M.Hacısalihoğlu

Redaksiyon: Fatih Ekim

Prof. Dr. Adalet Tahirzade: Eski Azerbaycan yurdu İrevan, Ermeniler tarafından ele geçirildi ve oradaki Türk yurdu yok edildi.

Nizami Gencevi'nin Şiiri: 840'da, Hüsrev ve Şirin şiiri, Berden şiirde Ermenilere ait gösteriyor fakat bu Ermenilere Kıpçak boyudur. Daha sonraki Ermenilerle ilgisi yoktur. Oradaki Ermeni kızı Şirin Kıpçak boyundan ve Hristiyan'dır.

Ermeniler Bölgenin tarihini benimsemek için her türlü hileye başvuruyor. Buldukları eski bir taş yeni bir yazı ile burası Ermeni yurdudur mealinde şeyler yazmışlar.

Zakavkaziya (Transkafkasya) hükümeti Lenin'in hakimiyetini tanımadı. Anarşi oldu. Güçlüler zayıfları ezdi. Gürcüler ve Ermeniler daha güçlüydü ve Almanlar, İngilizler, Fransızlardan destek alıyorlardı. Ekim devrimi sonrası Brest-Litovsk Antlaşması imzalandı. Kars, Ardahan Türkiye'ye bırakıldı. Güney Kafkasya Hükümeti bu toprakları istedi. Trabzon'da bir görüşme oldu. Ardından Kafkasya'da bir toplantı oldu. Türkiye'den bir Ermeni devleti kurmak istiyordu İngiltere vs. devletler.

Karabağ, Ermenilerden çok Rusya'ya stratejik bir nokta olarak lazımdır. Trabzon görüşmelerinde Rauf Orbay var. Güney Kafkasya hükümeti temsilcileri Brest-Litovsk'u tanımıyoruz dediler. Ama Enver Paşa'nın emri altında Osmanlı ordusu doğuya hareket etti. 1918, 28 Mayıs'ta Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti. Güney Kafkasya Hükümeti dağıldı. 26 Mayıs'ta Gürcistan bağımsızlık ilan etti. Ermenistan için de İrevan (Revan) (Erivan) başkan olarak verildi. Oysa %70'i Türklerdi. Azerbaycan 28 Mayıs 1918'de bağımsız oldu ama hiçbir şeyi yoktu. Ermenistan'ın yaratılmasına mukavemet gösteremedi. Neden Arap coğrafyasında İsrail'in yaratılması engel olunamadı? Aynı nedenden, ABD ve Batı güçleri öyle istedi. Ermenilere Erivan'ın verilmesi 1918'de oldu.

Doç. Dr. Aziz Elekberli:

İrevan (Revan, Erivan) Türk topraklarının bir parçasıydı. Ermenistan Türk topraklarında kuruldu. Batı Azerbaycan arazisinde Gürcistan arasından bir Ermeni devleti kuruldu.

İrevan Hanlığı: 1747 Nadirşah'ın öldürülmesi.

Rusya'nın 1801'de Güney Kafkasya işgali ile kısmen İrevan Hanlığı toprakları da işgal edildi. İrevan ismi Revan Kulu Han, Şah İsmail'in bir komutanının isminden geliyor.

1726'da General Yermalov Revan'ı alamadı. İvan Paskeviç 1 Ekim'de İrevan Kalesini almayı başardı. Bundan sonra Azerbaycanlıların oradan çıkarılmasına başlandı. Nihayet 1988'de Azerbaycan halkı Karabağ hadisesiyle Batı Azerbaycan'dan kovulup çıkarıldı.

Dr. Öğr. Üyesi Gülara Yenisey

Azerbaycan Türklerinin işgalci Rus Emperyalizmine karşı 300 yıllık mücadelesi olmuştur. Nadirşah'ın başa geçmesiyle Safevi Devleti toparlanır. Akdirek anlaşmasıyla Ruslar Kafkasya'dan uzaklaştı.

Kaçar Devleti kurulduktan sonra Rus işgali çok daha güçlü bir şekilde geri döner. Kaçar ordusunun vurucu gücü "Memalik-i Mahruse-i Kaçar'ın" en taşıyıcı gücü Azerbaycan eyaletiydi. Ruslara karşı 1803-1813 (Gülistan Barışı) ve 1826-1828 (Türkmençay Barışı) iki büyük savaş yapıyor.

Aras nehrinin kuzeyi olduğu gibi Ruslara bıraktı. Ama Revan Kalesine Ruslar giremedi. Revan ve Nahçıvan hanlıkları ayakta kaldı.

Kaçarlar ve Azerbaycan'ın Rusya'ya karşı ikinci savaşı ve Türkmençay Anlaşması ile Kaçar devleti Kafkas eyaletlerini kaybetmiş oldu.

Rus yönetiminde okullar engelledi. Azerbaycan Türkleri askere alınmıyordu, uzunca bir süre ordudan uzak kaldılar. Direnç adlı isyanlar var. 70-80 sene sonuç alamadılar. Başak bir yol izlemek zorunda kaldılar. İdil-Ural Türkleri Ceditizm (Aydınlanma) hareketini başlattılar. Hızlı bir dönüşüm süreci yaşandı ilk tiyatro eserleri yazan Mirza Fetali Ahunzade (Ahundov) yetişti (1850'ler).

1875'te Bakü'de Türk dünyasının Ekinci (Füyuzat) gazetesi çıkmaya başladı. Sanat dergileri Şark-ı Rus, Hayat gibi dergileri Ekinci gazetesi Osmanlı lehinde yayınlar yapınca Ruslar tarafından yasaklandı.

45 yıllık süreç 1918'de Cumhuriyet'le taçlanıyor. Siyasi partiler ortaya çıkıyor. "Okuma odaları" kuruldu.

Mehmed Emin Resulzade 1900 başlarında karmaşa görüyor. Tatar, "Rus-Müslüman" gibi isimler vardı. "Biz Türküz" dedi ve gazeteyi "Türk gazetesi" diye tanımlandı. 1918'de Bütün Azerbaycan ülkesinde son derece büyük bir katliam oldu. Azerbaycan ordusu yok oldu.

M.E. Resulzade Kızılordu'ya karşı 3-5 bin askerle duramıyor ve Bakü teslim edilmek zorunda kaldı. Direniş yapıldı ama Gence 'de ikinci direnişte bastırıldı. Başka isyanlarda oldu. İsyen dalgası 1947'ye kadar sürdü.

TARTIŞMA

Ali Çaksu: Revani tatlısı Revan'dan geliyor. Emirgan semti de Revanlı bir kişiden geliyor. Topkapı sarayında Revan Köşkü var.

Hikmet Elp: Türkiye'de Revan kökenli nüfus 2 milyon civarındandır ama orada 2 milyon Türk kalmadı. İran'da Kaçar vs. yöneten halk Türklerdir.

1515'te Çaldıran Savaşı, Osmanlı ordusu batıya giderken doğuya döndü. Osmanlı ve İran Batının oyunu ile birbirlerinin kırarak zaafiyet yaşadılar.

Gülara Yenisey: Eski Türklerin arasındaki rekabet ve savaşları abartmamak lazım. Emir Timur da yaşadı bunu. Osmanlı- Safevi arasından rekabet vardı.

Adalet Tahirzade: Safevi-Osmanlı savaşı bütün hakimiyetler arasında olmuştur. Avurupa'da da oldu. Hakimiyetle davaları olur ve olacaktır. Bunu Türklerin Türklerle savaşı olarak görmemek lazım.

Öğrenci: Azerbaycan 2 yıl bağımsız kaldı, neden bir ordu kuramadı?

Gülara Yenisey: Karabağ, katliamlarını engelleyemedi ama Rusların desteği Taşnaklara vs. etkili oldu.

Adalet Tahirzade: Çarlık zamanında yalnızca beylerin çocukları askere alındı. Eğer Nuri Paşa gelmeseydi halk kendisini savunamayacaktı. Rus-Ermeni güçleri Müslümanları kıracaktı. Bizi neden Bolşeviklerle vuruşmadınız diye suçluyorlar ama Azerbaycan milli ordusu olsaydı da Rusların karşısında duramazdı. 28 Nisan 1920'de M.E.Resultzade teslim etmek zorunda kaldı. Azerbaycan halkı elinden geleni yaptı.

Kamil Bitiş: Ruslar Sırlar vasıtasıyla güneye inmeye çalışırken ona Arnavutlar engel olmaya çalıştı. Tıpkı Azerbaycan'ın Kafkasya'daki rolü gibi. Ama Kosova'nın bağımsızlığına Azerbaycan karşı çıkararak Sırbistan'ın yanında yer aldı. Gönüllü olarak yer alması Arnavutları üzümüştür.

Ali Çaksu: Benzer bir durum Bosna'da da var. Sırların ayrılmasını da tanımak zorunda kalmaktan kaynaklanıyor. Onlar da Kosova'yı tanımıyor.

Kamil Bitiş: Bosna'da Sırlar bunu veto ediyor ama Azerbaycan yalnızca aleyhte oy kullanmıyor. Gönüllü olarak Kosova'nın bağımsızlığına karşı savunma yapıyor.

Aziz Elekberli: Azerbaycan durumu Karabağ'la ilgili bir mevzudur. Ama bu siyasetçilerle ilgili bir mevzu, biz cevaplandıramayız.

Öğrenci: Garbaçov döneminde Türk- Azerbaycan ilişkileri nasıldı?

Adalet Tahirzade: Azerbaycan 1918 Nuri Paşa'nın yardımını unutmuyor. Tek millet iki devlet milletin ruhundan çıkmış bir sözdür. Doğrudur, İran'la Rusya'yı destekleyenler de var. Ama Azerbaycan halkı Türkiye'yi bir başka devlet gibi görmez. Kendi gibi görür.

Mehmet Hacısalihoğlu: İki ülkede bir birine zıt tarih algıları mevcut, bu konunun üzerine de eğilmek gerekiyor.

Adalet Tahirzade: Biz Elçibey döneminde Yalova' 5 Türk Cumhuriyeti ortak tarih ve edebiyat çalışması yaptık. 1992 Kasım Yalova, 1993 Şubat Ankara'da toplandık. Biz de kitaplarımızda zıtlıkları kaldırmaya çalıştık.

BALKAR KONFERANS

8 Kasım 2018

**CHRISTIAN ART UNDER
ISLAMIC RULE: THE BALKAN
ART HISTORYOGRAPHICAL
TRADITION RECONSIDERED IN
THE LIGHT OF OTTOMAN
ADMINISTRATIVE SOURCES**

**KONUŞMACI: Prof. Dr.
Machiel KIEL**

Rapor: M.Hacısalihoğlu

Redaksiyon: Arzu Erdoğan

The thesis: “ Muslims and other religion communities were divided in ghettos.” In Athens the reality it is very different. (showing on the map) On the city map red are the Christian and green the Muslim monuments. For example, the tolerance for other confessions was very limited. The buildings are hidden behind other buildings. Also in other Western European countries the tolerance for other confessions was very limited.

Today, In Bonn Muslims could not construct Minaret and they painted a minaret on the wall of the building.

In the Balkans another thesis is that the churches in Middle Ages were big and glorious, but in the Ottoman time churches were small.

Sharia forbids to enlarge the existing churches. Theory: Ottoman Churches are low, deep in ground and can not be seen. But the Church of Letni Sveti Ivan is 300 meter above the valley and very good visible.

Another example in North Western Greece, in the village of Spolaita, Monastery of Lykovitsi above the Lake Ozero constructed in 1737 near a Muslim village, are very good visible.

Sharia forbids new church constructions and enlargement. But there are many examples of new constructions. For example, Mlado Nagorichane church was enlarged.

Nikolo Toplicki / Mavrovo, Macedonia, Zhelezna in Northwest Bulgaria were double enlarged.

The Kadis close the eyes and these enlargement could be carried out. From the Ottoman Tapu Tahrir registers we see how the monasteries increased their goods and revenues. For example in “Karlı İli” in Western Greece.

In Bosnia the Monastery of Moshtanica was another story and Croatian rule. Ottoman-Seljukid influence on church architecture.

In Athens the churches from the Ottoman period are larger than the churches from the Byzantine time. For example the Church of Agioi Anagry. Jashunje near Leskovac, South Serbia was built in 1499, founded by Nonne Xenia Kantakusina .

Monastery of Sv. Troica sponsored by the Sipahi Voin (Christian Sipahi). Monastery of Piva, Montenegro, erected 1573-85 by Archbishop Savatije Sokolovic, brother of Sokullu Mehmed Paşa.

Monastery of Dousiko, Western Thessaly, small Church from 1515, after an earthquake in 1545 replaced.

Monastery of Daou Panteli near Athens, built between 1572 and 1576. The plan was influenced from Mimar Sinan’s architecture.

Monastery of Tsagesi / Stomio in Eastern Thessaly, church of St. Demetrios, completed in 1543. “haric ez defter-i atik” which means it was new construction.

Monastery of Alino, Western Bulgaria. Novo Hopovo in Serbia, Backhovo in the Rhodope, south of Filibe (Plovdiv). Monastery of the Kimisis Theotokou of Renelina, Pinelos, central Greece.

Paintings in the church from 1676. Village of Ano Vathia, central Euboa. The Ottoman art and Gothic elements mixed, church of the monastery of St. Nicholas, with İznik çinisi.

As a conclusion we see that the tahrirs shows that the number of monasteries increased in every tahrir.

DISCUSSION

K. Bitiş: Kosovadaki kiliseler Sırp eseri mi yoksa Arnavut hıristiyanların eseri mi?

M. Kiel: Serbian monuments. Albanians came there in 17th century.

M. Valyevac: What was the procedure to change the Catholic Church to Orthodox and vice versa.

M. Kiel: There are specific signs for both confessions.

Another Questions: Churches in Albania?

M.Kiel: There are plenty of examples. For example, in Northern Albania, in Southern half of Albania. Many churches and mosques were destructed with the revolution (Enver Hodxa). There were leaflets how to put down minarets.

Another Questions: Church/mosque in the Castle of Schkoder. How should it continue?

M. Kiel: Both, Church and mosque.

Questions : If there were new constructed churches in Bosnia by Bosnians in the Ottoman times.

M. Kiel: They constructed it by themselves. Good workers were imported. They acted pragmatically. Catholic masters from Dalmatia were famous. The mosque of Focha, Alaca Cami, was built by Dalmatian masters.

Questions : Balkanlardaki İslam eserleri ve Anadoludaki hıristiyan eserlerinin tam listesi var mıdır?

M. Kiel: Anatolia is under estimated, also the publications for the Ottoman Monuments in the Balkans are not complete.

Tayfur Erdoğan: Can you tell us some examples in Fiedresearch?

M. Kiel: In Kumanovo I was arrested, for example. Because I took photos from Ottoman monuments.

T.Erdoğan: Do you think to write your memories?

M.Kiel: I have an offer to go to London to sit and write.

Another Questions: Balkanlardaki eserlerin yok oluşunda etnik çekişmelerden ziyade halkın duyarsızlığı rol oynuyor. Ne yapılabilir?

M. Kiel: Televizyon programları.

*Konferans sonunda Yıldız Teknik Üniversitesi
Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Galip Cansever
Prof. Dr. Machiel Kiel'e hediyesini takdim edi-
yor.*

Türk bakkal ve minare, Selanik, 1917

BALKAR PANEL VE MÜNAZARA

15 Aralık 2018

TÜRKİYE'DE ÇERKESLERDE DİL VE KİMLİK

PANALİSTLER:

Doç. Dr. Setenay Nil DOĞAN

Alaattin BAYRAM

Aslıhan ALKANAT

**MODERATÖR: Prof. Dr.
Mehmet HACISALİHOĞLU**

Rapor: M.Hacısalihoğlu

Redaksiyon: Arzu Erdoğan

Doç. Dr. Setenay Nil DOĞAN: Türkiye'de Çerkes Diasporasının Oluşumu ve Cumhuriyet Döneminde Gelişim

Türkiye'de Çerkeslerde siyah veya beyaz bir etnik köken, etnik grup ilişkisi yok, daha renkli bir ilişki söz konusu. Diaspora hakim milliyetçiliğe karşı bir eleştiri olarak görülebilir. Diasporaları küresel aktörler olarak görüyorum.

Çerkes etnisitesine bakıldığında değişik boylara sahip olan bir grup söz konusu. Çerkesler Türkiye'de otohton olmayan bir gruptur. Bu da bir "misafir" söyleminin ortaya çıkmasına neden oluyor. Vatan kaybetmişlik tecrübesi de Çerkeslerin Türkiye'ye eklemlesinde önemli. Özellikle 19.yy ve 20.yy'da "bu vatani da kaybetmeyelim" refleksine neden oluyor bu tecrübe.

Çerkeslerin Türkiye'deki nüfusuyla ilgili veriler yok. Yalnızca 1965 nüfus sayımından bu konuyla ilgili veri alabiliyoruz. Ama sonraki istatistikler veri sağlamıyor. Nüfus konusuna girince siyasete de girilmiş oluyor.

Osmanlı döneminde özellikle 1908- 1920'ler Çerkeslerin örgütlendiği bir dönem. İlk Çerkez okulu, dernekler vs. kuruluyor.

Cumhuriyet Döneminde bir sessizlik var. 1950'de çok partili hayata geçişle dernekçilik faaliyetleri başlıyor. Ama 1960'larda iki grup örgütlenme gelişiyor. Bir grup muhafazakarlar,

diğer grup sosyalist akımların etkisinde. Kafkasya'ya ilgi artıyor. Dernekçiler 1960larda yetişiyor. Bunlar Çerkes tarihi kültürü üzerine odaklanıyorlar. Dernekçilerin ve derneklerin yaptıkları çok kıymetlidir. Özellikle Sosyalist gruplar örgütlenmeye çalışıyorlar. Hem Türkiye soluyla hem de dünya sosyalistleriyle ilişki kuruyorlar.

Türk milliyetçiliği Çerkesleri Nasıl Görüyor?

Bir söylem homojenleşmeden bahsederken, diğer söylemde de bir bütünün parçası olarak görülüyor. İkircikli bir durum söz konusu. Dahil etme ve dışlama arasında gidip gelmekte ve bu zamana bağlı olarak değişmektedir.

Bu yalnızca Çerkeslerle ilgili bir durum değil, Türkiye'deki bütün etnik grupları da ilgilendiren bir durum.

Özellikle Kurtuluş Savaşında Çerkeslerin kurucu unsur olarak görülmesi 1990'larda konuşuluyor. Ama bir çok bağlamda hiç Çerkes yokmuş gibi bir durum da olduğu görülüyor. Yok sayılmak da bir çeşit şiddettir. "Sadık etnik grup olma, sadakat" iddiası mevcut. Bu da Türkiye'nin etnik gruplara bakışıyla alakalıdır. Ve o sadakatler sürekli sorgulanır. Çerkeslerin de kendilerini bu bağlamda sadık bir halk olarak gördüklerini söyleyebiliriz.

Türkiye'de özellikle Kürt meselesinin de etkisiyle etnik kimlik tartışmaları yaşanıyor. Kürt hareketine bakış ve etkileşim ve kendine yer edinme meselesi söz konusudur.

Türkiye'de kimliği en az araştırılan etnik gruplardan biri Çerkeslerdir diyebiliriz. Bu da kimlikte önemlidir.

Devlet ve etnik grup arası ilişki ve mücadele konusunda Çerkesler cazip bir etnik grup olarak görülüyor. Çünkü Çerkesler buldukları ülkelerde rahatsızlıklarını veya direnişlerini bağırarak ve sloganlarla yapmıyorlar. Onların kendi kültürlerine uygun farklı tepki verme şekilleri var. Bunların incelenmesi gerekiyor.

Aslıhan ALKANAT: Çerkes Gazetesi Jineps'e Göre Çerkes Kimliği

Jineps, düzenli olarak yayımlanan tek Çerkes gazetesi olup 2005 Aralık ayından beri çıkmaktadır. Gazete sol eğilimli bir gazetedir. Bu gazetede nasıl bir Çerkes kimliği tanımı yapılmıştır, bu konu ele alınacaktır.

Yazılar ve yorumlarda biz ve öteki ayrımı mevcuttur. Gazetede Çerkes etnik grubu "Biz" olarak tanımlanırken Türkiye'de uygulanan milli devlet politikaları öteki olarak görülmektedir. Bu bağlamda etnik Çerkeslik ile kültürel Çerkeslik arasında bir ayırım yapılmaktadır. Türk milliyetçiliği ve Çerkes Milliyetçiliği hakkında da değerlendirme vardır. Çerkes milliyetçiliği

barışçı Türk milliyetçiliği ise asimilasyonist ve saldırgan olarak tanımlanır.

Gazetede “Biz” kategorisinde Türkiye’deki diğer etnik gruplar da dolaylı olarak dahil edilmektedir. Kürt hareketi gibi Türkiye’deki milli kimlik politikalarına muhalefet eden hareketlerle dayanışma sergilenmektedir.

Murat Bardakçı’nın bir grup Çerkes tarafından kurulan Çoğulcu Demokrasi Partisi’nin kuruluşunu ve Çerkeslerin hak taleplerini vefasızlık ve nankörlük olarak niteleyen bir yazısı üzerine Jineps gazetesi Bardakçı’ya karşı şiddetli bir tepki göstermiştir.

Kimlik konusunda bir de “Anavatana Dönüş” söylemi vardır. Gazeteye göre kimliği korumak için Adige sevgisi gerekmekte, bunun için Adige Cumhuriyetinde yaşamak gerekmektedir. Bu bağlamda Suriye Çerkeslerinin Kafkasya’ya dönmek istemesi ve Rusya’nın buna engel olması gazetede eleştiriliyor.

“Adigeyle evlenin” şeklinde mikro milliyetçilik de yapılmaktadır.

Çerkes kimliğinin ötekisi olarak Türk kimliği verilmekte, aynı zamanda Rusya da Çerkes kimliğinin ötekisi olarak sunulmaktadır.

Anadil konusunda daha açık bir görüş hakimdir. Diğer etnik grupların anadilde eğitim talepleri de desteklenmektedir. Evde Çerkesçe konuşmamak eleştirilmektedir.

Özetle Jineps gazetesinde sol bir jargonla romantik bir Çerkes milliyetçiliği yapıldığını ve Türk milliyetçiliğine karşı açık bir tavır alındığını görüyoruz.

Alaattin BAYRAM: Çerkeslerde Dil ve Kültür

Jineps Gazetesinde “Sözcüklerin Dili” adlı bir köşede yazıyorum. Emekli edebiyat öğretmeniyim. Dil üzerine çalışıyorum. Dedemin evi bir kültür merkezi gibiydi. 7/24 açık iki odalı misafir odası olan bir evde büyüdüm. Narh Destanları söyleniyordu. Çerkesçe makamıyla söyleniyordu. Misafir odası bir köy meclisi gibiydi. Burada toplantılar, kararlar alınır ve bunlar da uygulanırdı.

Bugüne geldiğimizde durum nasıl?

Kayseri İmam Hatip’ten 1975’te mezunum. O dönemde de anadil konusu ihmal ediliyordu. Kimlik için en başta dil gelir. Entegrasyon başka bir şeydir, asimilasyon başka bir şeydir. Çerkeslerde büyük ölçüde asimilasyon gerçekleşti. Ama bir değişim olacaktır diye düşünüyorum.

Üç şehidi ve iki gazisi olan bir aileden geliyorum. Ama babaannem Türkçeyi doğru konuşmuyordu. Federasyonun sloganı: “Biz bu top raklar için ölümler Türkçe bilmiyorduk, ama

şimdi anadilimizi bilmiyoruz” sloganı bana aittir. Bir dil ölüyor ve siz de onu görüyorsunuz. Oysa politik çatışmanın nedeni diller değildir. Tersine dillerin olmamasıdır.

Çok zengin ses yapısı olan Çerkesçe buna bağlı olarak zengin bir dil kültürünün izlerini taşır. Çerkesçede 71 ses vardır. Orijinal ve ilksel dillerin özelliklerini taşır. Bu dilin korunması ve öğrenilmesi, bilimsel çalışmalara konu olması büyük önem taşımaktadır.

Panel sonrasında YıldızKaf öğrencileri ve Ulu-Kaf öğrencileri arasında münazara gerçekleştirildi.

BALKAR KONFERANS VE FİLM GÖSTERİMİ

25 Şubat 2019

**KONFERANS: RUS
AVANGARDI, SİYASET VE
SİNEMA
FİLM GÖSTERİMİ:
POTEMKİN ZIRHLISI**

**KONUŞMACI:
Doç. Dr. Aslı DALDAL**

Rapor: M.Hacısalıhoğlu
Redaksiyon: Zehra Sivri

Rusya'da Bolşevik Devrim sonrasında 1920'lerde Sergey Eisenstein, Dziga Vertov, Vsevolod Pudovkin, Alexander Dovzhenko gibi yönetmenler ortaya çıktı.

Rus Avangardı: Rusya'da 1910'larda ortaya çıkan toplumu dönüştürmeyi amaçlayan sanat akımıdır.

Kübizm : prizmatik formlar ve canlı renkler ile resim/tablolara ortaya çıkıyor.

Fütürizm (Gelecekçilik): Rusya'yı değiştirmeyi amaçlayan bir akım.

Halil Berktaş: Rus Avangardı ile Bolşevik Devriminin doğrudan ilişkisinin olmadığını söylüyor. Ama toplumu dönüştürmek hedefi bakımından, teknoloji, hız vs. özelliklerine bakarak Rus devriminde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bolşevik Devrimi'nin de Avangard'dan beslendiğini söyleyebiliriz.

Fütürizm 1910'larda İtalya'da ortaya çıkıyor ve dünyaya yayılıyor. Eskinin klasik sanatı bir kenara bırakılıp yeni teknolojik konulara ağırlık veriliyor. Marinetti bunun öncülüğünü yapıyor.

İtalyan Fütüristleri ile Rusya'daki Fütüristler arasında derin ayrılıklar var. Rusya'dakiler savaşa ve kapitalizme karşılar.

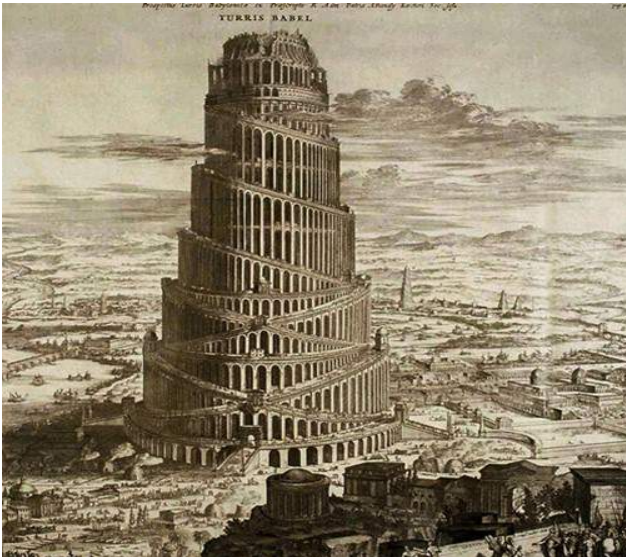
Fütürizm sinema ve tiyatroya da etki ediyor. Birinci Dünya Savaşı'nda Fütürizm Rusya'da yayılıyor. "Proletkult"(proletarskaya kultura/ Proleter kültür) tiyatrosu kuruluyor. Genellikle maske kullanılıyor. Toplumsal, toplumcu konular işleniyor.

Mayakovski –önemli bir şair- şiir kalıplarını kıran şiirler yazıyor. Sergey Eisenstein ise önce tiyatro yapıyor sonra sinemaya geçiş yapıyor.

İnşacılık (constructionism): Daha toplumcu, sosyal bir sanat anlayışını savunuyor. 'İşe yarar' bir sanat olmalı diyor. Günümüzde Sakıp Sabancı Müzesi'nde Rus Avangardı konulu bir sergi var ve gezilmesi yararlı olacaktır.

Tatlin, devrimi sembolize eden bir kule inşa etmek istiyor. 'Teknoloji ile bir aşk ilişkisi' gibi bir ilişki var. Makine sanatı ön plana çıkıyor. Sanatta malzemeler ön plana çıkıyor.

Sanatçılar ve Siyaset İlişkisi: Devrim sonrasında başlangıçta sanatçılar ve devrimciler çok iyi geçiniyorlar. Lenin'in etkisiyle iyi anlaşıyorlar. Devrimci kadroların propagandasını yapan gönüllü bir ekip oluyorlar. Bolşeviklerden bazıları ise bu sanatın anlaşılmadığını ve gereksiz olduğunu söylüyorlar. Ama ilk dönemde bunlara karışılmıyor.

Devrimi insanlara nasıl anlatabiliriz?

Agit Trenleri (yani Ajitasyon Trenleri), Agitki: Ajitasyon yapmak, propaganda yapmak amacıyla tüm Rusya'yı gezecek trenler kullanılıyor ve devrim propagandası yapılıyor. Bütün Rusya'yı dolaşıyorlar.

Lenin: "Bütün sanat dalları içerisinde bizim için en önemlisi sinemadır" diyor.

Rusya gibi heterojen ve eğitim düzeyi çok iyi olmayan bir toplumda sinema çok uygun bir propaganda/eğitim aracı olarak görülüyor.

Sinema aynı zamanda dil engelini aşan bir 'Esperanto'dur. Sinema – Kinema, yani hareket devrimin ütopyasıyla da uyumludur. Tiyatro ise eski rejime ait bir sanat olarak görülüyor.

Bu durum Stalin'in gelişine kadar devam ediyor. 1930'lara gelindiğinde Stalin bu filmlerin daha fazla yapılmasını istemiyor. Jdanov kültür işlerinde sorumlu bakan oluyor.

Rejisör ve oyuncu Meyerhold tutuklanıp 1940'da öldürülüyor. Birçok sanatçı Stalin'in yaptığı temizlik politikası sürecinde tutuklanıyor, öldürülüyor. Bu baskıların etkisiyle şair ve oyuncu Mayakovski 1930'da intihar ediyor.

Sovyet sinemasında montaj her şey demektir. Sahnelerin arka arkaya eklenmiş biçimiyle bir kurgu oluşturuluyor. Sergey Eisenstein tarafından "çarpışma" montaj türü kullanılıyor. Deneyler, montajlarla etki yaratacak çalışmalar yapılıyor ve bu filmlerde kullanılıyorlar.

Sergey Eisenstein (1898-1948) önce tiyatroyla uğraşırken sonrasında sinemaya geçiyor. "ProletKult" onu yönlendiriyor. Devrimin tarihini belgeleyen filmler yapıyor (Grev, Potemkin Zırhlısı vs.) Filmleri yurt dışında, özellikle Almanya'da da tanınıp seviliyor. Yurt dışına gidip sinema filmleri çekiyor. Yurt dışındaki tanınırlığı nedeniyle Stalin onu ortadan kaldırmaya çalışmıyor, ama kontrol ediyor. Stalin'in isteği üzerine Alexandr Nevskiy ve Korkunç Ivan filmlerini çekiyor.

“Potemkin Zirhlisi” filmi 1905’de geçen gerçek bir olaya dayanıyor. Japon-Rus Savaşı döneminde savaş gemisinde çıkan ve bozuk çorabayı yemek istemeyen bahriyelilerin başlattığı isyanı anlatıyor. Ayaklanma ve Odessa’da yas sahnesi (3.bölüm), Odessa merdivenleri bölümü (4. bölüm) en önemli bölümleridir. Bu filmde “Tezatlarn Çarpışması” montaj türü çok sık kullanılıyor.

Aslı Daldal’ın sunuşunun ardından gelen sorulardan biri Rusya’daki bu sanat akımının Türkiye’ye etki edip etmediğiydi.

Aslı Daldal’ın cevabı: Türk sinemasına doğrudan etki etmiyor. Türkiye’de Atatürk döneminde tiyatro öne çıkıyor. Muhsin Ertuğrul ilk sinemacıdır. Ancak 1950’lerden sonra sinema gelişiyor. Ama Nazım Hikmet Moskova’da bundan etkileniyor.

Sunuşun ardından Sergey Eisenstein tarafından 1925’te çekilen *Potemkin Zirhlisi* (Bronenosets Potemkin) filmi seyredildi.

BALKAR FİLM GÖSTERİMİ VE PANEL

14 Mart 2019

14 MART ADİGE (ÇERKES) DİL
GÜNÜ KAPSAMINDA “UMUDUN
ŞAFAĞI” BAŞLIKLİ SİNEMA
FİLMİNİN GÖSTERİMİ VE PANEL

PANELİSTLER: Filmin Türkçe
altyazısını hazırlayan Ayşe
TUFAN ve Yiğit CİVAN

KOORDİNATÖR: Fatih EKİM

Rapor: M. Hacısalihoğlu
Redaksiyon: Fatih Ekim

Ayşe Tufan: 25 yıllık ilkokul öğretmeniyim. Ayrıca Düzce Üniversitesi Çerkesçe Bölümü yüksek lisans öğrencisiyim.

Yiğit Civan: 14 Mart, Rus ordusunda görev yapmış bir Çerkes, çevirmen ve dil öğreticisi Çerkesçenin nasıl öğretileceğine dair bir kitap yazıyor. Basım tarihi 14 Mart 1955. Çerkesçe ilk kitap. Adigey Cumhuriyeti bu günü Çerkesçe günü olarak kabul ediyor.

Ayşe Tufan: Bu etkinliğin organizasyonu için dekan bey ve katılan herkese çok teşekkür ederiz. Ubihça günlük hayatta artık konuşulmuyor. Ölmüş bir dil. Bir dil yok olduğunda onunla ilgili kültür de yok olur. Türkiye’de artık okullarda haftada 2 saat Çerkesçe dil öğretimi var. MEB’deki komisyonda ben de görev yaptım. “Ben Çerkesçe bilmiyorum” veya “anlıyorum ama konuşamıyorum” tutumu “artık ben köylü değilim şehirliyim” düşüncesinin ifadesiydi. Veya “Çerkesçe ne işine yarayacak” şeklinde anlayışlar vardı. 2007’den beri derneklere Çerkesçe öğretmeye başladım, ama Çerkesçe öğretimi MEB Çerkesçe açtıktan sonra daha düzenli hale geldi.

Yiğit Civan: Filmin sahnelerini kesit kesit gösterip tartışacağız.

Film: Düğün öncesi bir at yarışı sahnesi

Ayşe Tufan: At yarışı sahnesi eski Çerkes geleneklerinden biri olarak filme dahil edilmiş veya nişan atma gibi sahneler de var. Düğün eğlenceleri gösteriliyor.

Hatıyako: Düğünleri yöneten, eğlenceli geçmesini sağlayan kişi. Kişilerle eğlenebilir ama rencide etmez.

Film: Bir yağmur ve bereket ritüeli, pagan bir adet olarak yüz tasviri yapılmış bir ağaç kürek kıyafet giydirilerek doşaltırılıyor, buna hantse guaşe deniliyor.

Ayşe Tufan: Çocukken hantse guaşe gezdirdim. Çorum'da kapı kapı geziyorduk, bize hediyeler veriyorlardı.

Hantse: Kürek demektir. Biz de ona benzer bir şey yapıyorduk.

Film: Erkeklerin toplantısı

Ayşe Tufan: Haçeş kültürü, misafir odası ve birlikte zaman geçirme, toplanma yeridir.

Yiğit Civan: Film aslında 18. yüzyıl ve 19. yüzyılda Ruslarla yapılan savaşlar dönemini temel alıyor ve birçok kültürel öğeyi içeriyor. Pşı filmde bir bölgenin beyi.

Film: Gelin girerken kayınvalidenin kayınvalidesi evi terk edip “gelin beni evde istemiyor, beni dışarı attılar” diye şikayet ediyor, ama hediyeler verilerek geri çağırılıyor.

Filmdeki Avış: Gençlerin aralarında evlenmeye karar vermeleri, yani evlenme teklifinin kabulü bir sembol, örneğin bir mendil vererek, yani ima yoluyla söylenirdi.

Film: Düğün sahnesi

Ayşe Tufan: Hoh, iyi dileklerde bulunma adedi. Gelin için “koyun gibi sakın olsun tavuk gibi evini toplasın” denir. Tören/yemek konuşması yapılır. Günümüzde de bu adet vardır. Abazalarda da var. Filmde gelinle ilgili bir “hoh” var.

Ayşe Tufan: Bu da düğün adetlerinden biridir. Bu adet halen köyümüzde de var. Yalçın Kaya'nın “Çerkesler” isimli kitabında yazdığı gibi kırmızı ayakkabıyı sadece belli kişiler giyebilirdi.

Film: Hastasının yanında onu uyanık tutmak için eğlenceler yapılıyor.

Film: Bu sahnede, vurulan kişinin mezarının toprağından toprak almak şifa olur diye inanılıyor.

Film gösterimi ve panelin ardından gençlerin müzik eşliğinde “Çerkes Düğünü” gösterisiyle etkinlik sona erdi.

BALKAR KONFERANS

5 Mayıs 2019

DÜNYA SİSTEMİNDE RUSYA

**KONUŞMACI: Dr. Emrullah
ATASEVEN**

Rapor: M.Hacısalıhoğlu

Redaksiyon: Zehra Sivri

Rusya'nın dünyadaki konumu hakkında Ključevski ve öğrencisi Patrovski'nin görüşleri var. Romantik milliyetçiler ve Ortodoks Marksistler ön plana çıkıyor. Rusya'nın Batılılaşması Büyük Petro ile başlıyor. Ama 19. yüzyılda hız kazanıyor.

Rusya'nın Batılılaşması değerlendiren bir tarihçi Rusya'nın Avrupa'nın dışında olduğunu ileri sürüyor. Nihilist ve karamsar bir görüş.

Karamzin ve Superanski (Çar'ın danışmanı) arasında bir tartışma mevcut. Karamzin, Tatar boyunduruğunun Rusya'nın geri kalmasının en önemli nedeni olduğunu söylüyor.

Danilevski ve uygarlık yaklaşımı: Rusya daha ileri bir uygarlıktır diyor. Romantik hareketler ve Dekabrist hareketi; meşrutiyet yanlısı siyasal reform istiyorlar. Sınıfsal olarak elit ve iyi eğitilmiş bir grup.

Slavofiller, Romantik milliyetçiler, Panslavizm önemli.

Kırım Savaşı sonrası modernleşmeye yönelik çok büyük bir engel oluşturmadı. Batı'ya yetiştirme kısır döngüsü içinde yerini aldı.

Rus-Japon Savaşı 1904-1905 ve 1905 Devrimi: Mançurya tepelerinde Rusya'nın büyük olma hayalleri de gömülüyor.

Ekim Devrimi ve Avrupa-Merkezcilik: 1970'lere kadar Rusya Wallerstein'a göre merkantilist bir yarı geri çekilme yaşıyor. Avrupa daha gelenekçi görülüyor.

Sürekli Batı'yı yakalama ve geçme ideali ve başarısızlık, bunun ardından dünya sistemiyle bütünleşmeye çalışan bir Rusya var. Ama merkez değil bir çevre ülkesi olarak yer alabiliyor. Güncel olarak Rusya bir çevre ülke konumundadır.

Dünya Sistemleri Analizi: Kapitalist ekonomi merkez ve çevre ülkeler arasındaki iş bölümü ile gerçekleşir. Merkez ülke, yarı çevre ülke, çevre ülke ilişkileri söz konusudur. Rusya'nın amacı daha yüksek bir basamağa yükselmektir. Rusya dışişleri bakanı Sergey Lavrov'un Avrasyacılık üzerine bir kitabı var.

Küresel Kuzey- gelişmiş ülkeler
Küresel Güney- geri kalmış ülkeler

Güney'deki artı değer uzunca bir süre sistematik bir şekilde Kuzey'e aktarılmıştır. Güneydoğu Asya ve BRISCS örneklerinde görüleceği gibi artık yavaş da olsa Kuzey'den Güney'e bir sermaye akışından söz etmek mümkündür. Güney'deki aktif geri bırakılmışlık durumundaki değişim Wallerstein'a göre dıştan gerçekleşir. Tek ülkede sistem değişikliği mümkün değildir (SSCB örneğinde görüldüğü gibi), tüm sistemin değişmesiyle sosyalizm gibi alternatif sistemler getirilebilir.

ABD ile Latin Amerika ülkeleri arasındaki mutlak denebilecek bağımlılık ilişkisinin Post Sovyet mekânda Batı ve AB tarafından kurulmaya çalışılması söz konusudur. Rusya'nın bu tür bir Latin Amerikalılığa direnmektedir. Latin Amerikalılığın AB'nin büyük/merkez ülkeleriyle Doğu ve Orta Avrupa ülkeleri arasında kurulduğunu görmekteyiz.

Dünya Sistemine Yönelik Eleştiriler

Dünya sistemi kapitalizmin gelişim tarihine dayanılarak inşa edilir. Yaklaşım fazla ekonomik indirgemeci ve tarihsel olduğu için eleştirilmektedir. Siyaset ekonomiye endekslenmiş ve indirgenmiş gibi görülmektedir. Uluslararası sistemdeki hiyerarşiyi çözümlenmek için siyasal rekabet ve jeopolitik ve jeo-ekonomikle beraber değerlendirilebilir.

Rusya'da Kapitalizmin Geleceği

Dünya sisteminde ve kapitalizmde yaşanacak bir değişim mutlak olarak iyi olmayabilir. Söz konusu değişim totaliter sistemlere yol açabilir. Dünya sisteminde Davos (zenginler kulübü)-Porto Alegre (daha yoksul ülkelerin birliği) arasındaki bölünmenin derinleşmesi görülebilir. Sistem karşıtı hareketlerin başarısızlığından söz edilebilir. Rusya tarihsel olarak 1919-1933 Weimer Almanyasıyla karşılaştırılabilir. Krizleri derinleştirecek bir atmosfer oluşabilir.

Rusya'da Sovyet idealizmin yerini pragmatizm almıştır. Bugün Rus propagandası çok daha etkili, sistemi değiştirme yerine sistem içinde daha iyi bir konuma gelmek istiyor. Çok kutuplu dünyada bir merkez olma arayışları içerisindedir. Avrupa ve Batı ile eşit ilişki kurabilmenin zorluğunun farkında ve sistemi değiştirmek yerine sistem içinde daha avantajlı bir konuma gelme arayışları var.

Rus Dış Politikası Bazı Spesifik Kavramlar

- Dırjavnost, Dırjavniki (büyük güç ideolojisi)
- Blijnaya Zarubejnaya (yakın çevre)

Rus Dış Politikası, Kavramlar

- Çekist (devletçi) gelenek- güvenlikçi anlayışın kutsanması
- Post-Sovyet kimlik söylemi
- Neo-Avrasyacılık: popülist milliyetçilik
- döngüsellik: bazen Avrupa güçlerine yakın, bazen karşı bir pozisyonda.

Tüm bu kavramlar Rusya'nın dünya sistemi hiyerarşisindeki konumuyla ilgilidir, dolayısıyla dünya sistemi analiziyle yakından bağlantılıdır.

TARTIŞMA:

İdil Öztığ: Çadayev neye dayanarak Rus kültürünün geri olduğunu söylüyor?

Ataseven: Kurumsallaşmanın oluşmadığını söylüyor. Üretim ilişkisi, sanayileşme modern kapitalizm anlamında geri kalmış deniyor. Çadayev'e Panslavistler tepki gösteriyor.

Öğrenci: Rusya'nın dünya sistemine eklenmesi mi yoksa kendi dünya sistemini kurma çabası mı?

Ataseven: Buna paralel sistemler diyebiliriz.

Öğrenci: Avrupa'yı kendimize bağımlı kıldık gibi bir söylem var mı Rusya'da?

Cevap: AB- Rusya arasında bir enerji bağımlılık ilişkisi var.

Soru: Günümüzdeki Türkiye-Rusya ilişkisi hakkında görüşleriniz nedir? Rusya Türkiye için Batı'ya alternatif olabilir mi?

Ataseven: Türkiye Rusya için önemli. Bir NATO ülkesine S400 satmak sansasyonel bir harekettir. Ama Türkiye'yi tarihsel bağlarından koparmak çok da kolay değil. Rusya ekonomik olarak alternatif olamaz. Türkiye kendisini AB'den soyutlayamaz.

Cengiz Çağla: Weimer Almanyası ile Post-Sovyet Rusya arasındaki analogiyi derinleştirebilir misiniz?

Ataseven: Kriz dönemleri, kapitalizmin yaşadığı krizler, kaos çıkabilir.

Kadınlar ve çocuklar, Kavala, 1910

BALKAR KONFERANS

8 Mayıs 2019

ACARİSTAN MUHTARİYETİNDE SOSYALİST REJİMİN KURULMASI

**KONUŞMACI: Taner
GÖKDEMİR**

Rapor: M.Hacısalihoğlu
Redaksiyon: Zehra Sivri

Acara Meselesi 100-150 yıllık bir sorundur.

Acara bölgesi Gürcistan'ın Güney batısında yer alır.

Geç dönem Osmanlı kaynaklarında Acara, aşağı Acara ve yukarı Acara şeklinde adlandırılıyor. Acara-i Ulya (Yukarı Acara) ve Acara-i Süfla (Aşağı Acara)

Acaristan Batum, Gönye, Çürüksu gibi bölgeleri kapsamaktadır.

Fatih 1461'de Trabzon-Rum İmparatorluğunu aldığı Acara bölgesi Trabzon'a bağlıydı. Bir süre kontrolü zor olmuşsa da 17. yüzyılda Müslümanlaşma, özellikle beyler öncülüğünde gerçekleşmiştir.

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda 1 milyon 100 bin Ruble savaş tazminatı karşılığında Rusya'ya verildi.

Birinci Dünya Savaşı'nda Sarıkamış Harekâtı ile Osmanlı'nın eline geçiyor, ama Osmanlı'nın yenilmesiyle Ruslar Trabzon'a kadar ilerledi. 1918'de Brest-Litovsk'tan sonra Plebiscit yapıldı ve Osmanlı'ya bağlandı. Fakat Mondros Ateşkes Antlaşması ile tekrar elden çıktı.

Ankara Hükümeti sonra tekrar Batum'a girdi. Batum Moskova Antlaşmasıyla Rusya'ya verildi. Kars Antlaşması bu durum onaylandı.

Sosyalist rejimin kurulmasında ilk olarak Revkom (İhtilal Komitesi) yönetimi ele aldı. Kurultay toplandı ve her bölgeden delegeler getirildi. Revkom başkanı Gambarof Acara halkına “Dininizi yaşamakta serbest olacaksınız.” diye söz vermiştir.

Divan-o Riyaset Reis-i Hasan Tahsin Himşiaşvili konuşmasında benzer vaatlerde bulundu.

Kızıl Ordu Komutanı, Lemizov da Batum’da kürsüye çıktı ve “*Yoldaşlar: Bizler Volga Nehri boyundan Azerbaycan'a, Gürcistan'a ve nihayet Acaristan'a geldik buralarda amele ve rençber; sermaye ve zulmün esiri idiler. Biz onları kurtarıp hürriyet ve serbestiyet vermeye geldik emperyalizm ve kapitalizm zincirlerinden kurtarmaya geldik. Yoksa burada Rusya'nın hükmünü geçirmeye gelmedik. Gürcistan'dan, Azerbaycan'dan, elhasıl bizim amele ve rençber hükümetleri teşkil ettiğimiz her yerden bize murahhaslar geliyor. (Kurtarın zulümden, sermayenin tazyikinden, menşeviklerden ve beylerden, aks inkılabçılardan [karşı devrimcilerden] kurtarın) diyorlardı. Geldik, aks inkılabçılardan kurtardık...*”

Şevket Süreyya Aydemir de Batum’da, Gürcistan Komünist Fırkası Batum Teşkilatı Müslüman Seksiyası adına konuşma yaptı. Şevket [Süreyya] Aydemir: “Ben Acara Köylü ve Amele Murahhaslarını Müslüman Seksiyası namına tebrik ediyorum. Eski zalim hükümetler sizi cahil bırakmıştır. Fakat yaşamak için bilgi lazımdır. Sizi zulümden ve esaretten kurtaran komünistliktir, bu nedenle teşkilatlanmalı ve Acara’da sağlam bir hükümet kuralmalıyız.” diyordu.

Aydemir “ Suyu Arayan Adam” kitabında da buna yer vermektedir.

İnsanlar komünistlik nedir bilmiyordu. Kurultayın ele aldığı temel meseleler şunlardır:

- 1-Mandat Komisyonu Tayini
- 2- Muhtariyet
- 3- Açlık
- 4- Kooperatif
- 5- Arazi Meselesi
- 6- Sıhhiye

Kurultayın son gününde İlimiye toplantısı yapıldı. İslami geleneğin kurumlarda tesis edilmesi, İdare-i Şer'iyeye Meselesi konuşuluyor. Kadılık, evkaf meselesi ve hocalar meselesi konuşuluyor.

“Kâtip: (okur) Acaristan'ın merkezi dini ve şer'î olan Batum'da bi'l-intihab bir reis ile iki muavinden 'ibaret bir daire teşkil olunacak. Şehirde bir kadı ile iki müderris ve Acaristan rayonlarına ise birer kadı ile birer müderris nasb ve tayin edilecektir. Rayon müderrisleri 'aynı zamanda müftülük vezâifini de ifa edeceklerdir.” Bu teklif üzerine yine bazı tartışmalar ve konuşmalar üzerine İdare-i Şer'iyeye meselesi şu şekilde son halini alır.

Merkezi Dinî Reisine; Reisü'l-ulemâ

Birinci Muavine; Ders Vekili

İkinci Muavine; Hükkam Reisi

Batum Kadısına; İstinaf Kadısı

Rayon Kadılarına; Bidayet kadısı

Müderrislere; Dersi'âm

Müftülerin unvanı aynen kabul olunmuştur.

Alınan karar şöyledir:

892 delegeden 50 kişi seçilerek Kızıl Meclis açıldı. Kızıl Meclis'ten 7 Halk Komiseri, komünistlerden 4 Komiser tayin ediliyor. 11 Komiserlik kuruluyor. Bundan sonra bir salname yayımlanıyor. Kapak resminde tasvir edilen bir kişi bir eliyle camiyi gösteriyor, diğer elinde Komünist bayrak taşıyor.

Acaristan'da Sosyalizm nasıl ortaya çıktı?

1. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası Rus hakimiyeti: Bakü'den Batum'a bir petrol hattı döşendi ve bir işçi sınıfı ortaya çıkmaya başladı. 1905 Rus Devriminin en şiddetli yaşandığını yerlerden biri Batum'dur.

2. Rusya'daki Sosyalist Hareketler: Lenin'in Kafkas halklarına yönelik tezleri.

3. Acara kimliği dönemde ortaya çıktı.

Stalin, milliyetler komiseri, 1913 Pravda gazetesinde bir yazıda, “Gürcüce konuşan Müslüman ve Türk kültürüne sahip halk nasıl örgütlenecek?” diye soruyor.

TARTIŞMA VE SORULAR

Emir Fatih Akbulat: Müslüman bir topluluk nasıl sosyalist bir rejime girmeye karar veriyor?

Taner Gökdemir: Sosyalizmi bilmiyorlar, 1915'ten 1921'e kadar Osmanlı ile Rusya arasında kaldılar. Çarlık Rusya yıkıldıktan sonra Osmanlılar giriyor, Mondros'tan sonra İngilizler giriyor. Almanlar tarafından Acara Müslümanlarından Gürcü lejyonu kurulması düşüncesi var. Bu kadar karmaşa sonunda rahat etmek istiyorlar.

Soru: 1913 Batı Trakya Cumhuriyeti gibi başka özerklikler var ve bunlar Türkiye'ye dahil olamadıkları için kuruluyor. Oysa Acara'da SSCB'ye dahil olmak istiyorlar. Bu Türkiye'nin desteğinin az olması ile ilgili midir?

T. Gökdemir: Bolşevikler çok fazla vaatlerde bulunuyor.

M. Hacısalihoğlu: Bolşeviklerin Müslümanlara yönelik sıcak mesajları ve Enver Paşa gibi liderlerin de Bolşevik yönetimle kurduğu ilişkiler var. Bakü kongresi, Azerbaycan'da sosyalizmin kurulması gibi faktörler de dikkate alınmalıdır.

Cevap: Evet, Azerbaycan'dan gelen temsilcilerin olumlu mesajları var.

Soru: Dini bağ üzerinden mi, ideolojik mi, aydın hareketi mi yoksa ekonomi ve savaş şartları nedeniyle mi Bolşevik rejim kuruluyor?

T. Gökdemir: İslamiyetin yaşanacağına dair teminat veriliyor. Ayrıca Kızıl Ordu kapıya kadar gelmiş olmasından dolayı başka şansları yok.

Bu çalışmada incelenen salname Rıza Nur tarafından Acara'dan getirilmiş ve Sinop kütüphanesinde buldum.

BALKAR PANEL

17 Mayıs 2019

1864 SÜRGÜNÜ ARDINDAN TÜRKİYE'DE ÇERKESLER

PANALİSTLER:

Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

Erol KARAYEL

**MODERATÖR: Doç. Dr.
Setenay Nil DOĞAN**

KOORDİNASYON: Fatih EKİM

Rapor: M.Hacısalihoğlu

Redaksiyon: Zehra Sivri

Belgesel Gösterimi: 1864 Tehciri (Karadeniz Teknik Üniversitesi tarafından hazırlandı.)

25 Mart 1864 Soçi'nin işgali ve Meclis binasının yıkılması. Çerkeslere isteyenlerin Osmanlı'ya göç etmesi adına 1 ay süre tanındı. 21 Mayıs 1864 Gurandük Mihail savaşın bittiğini ilan etti.

Açılış Konuşması: Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoğlu

Yıldız Teknik Üniversitesinde BALKAR'ın kuruluşunu gerçekleştirdiğimiz 2010 yılından günümüze Kuzey Kafkasya ve Çerkesler hakkında kayda değer çalışmalar yaptık. İlk yaptığımız etkinlik 1864 Sürgünü hakkında uluslararası bir sempozyumdur. Bu sempozyum sürecinde Türkiye'de konunun gündeme gelmesini ve akademik bir tartışma yaşanmasını sağladık. Ardından seçilmiş makalelerden oluşan kapsamlı bir eser oluşturduk. Tarafımdan yayınlanan bu eserde çok sayıda yerli yabancı uzmanın makaleleri yayımlandı. 1864 Sürgünü hakkında şimdiye kadar yapılmış en kapsamlı çalışmadır ve pdf olarak da indirilebilir (https://www.academia.edu/10546491/1864_Kafkas_Tehciri_Kafkasya_da_Rus_Kolonizasyonu_Sava%C5%9F_ve_S%C3%BCrg%C3%BCn_Caucasian_Exodus_of_1864_Russian_Colonization_of_Caucasia_War_and_Exodus).

https://www.academia.edu/10546491/1864_Kafkas_Tehciri_Kafkasya_da_Rus_Kolonizasyonu_Sava%C5%9F_ve_S%C3%BCrg%C3%BCn_Caucasian_Exodus_of_1864_Russian_Colonization_of_Caucasia_War_and_Exodus

Bu önemli hizmetin ardından çok sayıda panel ve sempozyumda Kuzey Kafkasya, Çerkesler ve Türkiye'deki Çerkesler konusunu ele aldık. Bir yıldan beri ise üniversitemizde Çerkesçe kurslarını başlattık. Çerkesçe hocamız Alaattin

Bayram'a bu vesileyle teşekkür ediyorum. Türkiye'de ilk kez üniversite çatısı altında Çerkesçe öğretmeye başlamaktaki amacımız Kafkasya üzerine uzmanlaşmak isteyen öğrencilerimizin, tarihçilerin, siyaset bilimcilerin, sosyologların vs. araştırmalarında Çerkesçe'yi kullanarak çalışmalar yapmasını sağlamaktır. Bu çalışmaları diğer bölge dilleri için de yapıyoruz ve şimdiye kadar mütevazı fakat uzun vadede önemli olumlu sonuçlar da almaya başladık. Merkezimizin kurslarından istifade eden, yani bizim tedrisatımızdan geçen çok sayıda öğrenci şimdi yardımcı doçentlik seviyesinde farklı üniversitelerde akademisyen olarak çalışmaktadır. İlerleyen yıllarda bunların sayısı daha da artacaktır. Bu şekilde gelecekte BALKAR'ın temas ettiği onlarca bölge uzmanı Türkiye'de farklı kurumlarda çalışıyor olacaktır. Bunun da önemi büyüktür.

Fakat yaptığımız bu çalışmalar yeterli mi? Hayır, kesinlikle değil. Devletin bölge uzmanı yetiştirme politikası olmalı ve bu konuda önemli üniversiteler öncülük yapmalıdır. Bu maalesef henüz sağlanamamıştır. Bizim de daha fazla çalışmamız ve gösterdiğimiz fedakarlığı artırarak devam etmemiz gerekir.

Son olarak üzerinde durmak istediğim bir husus var: Türkiye'de gerek Çerkes, gerekse Arnavut vs. gibi topluluklar yaşamaktadır. Bu gruplar ağır baskı ve katliamlardan kurtulmak için Anadolu'ya sığınmış topluluklardır. Bu topluluklara kuçak kaçan Anadolu'da şartlar her zaman çok iyi olamamış veya siyaset her zaman çok müşfik olmamış olabilir. Bunları konuşmak ve tartışmak gerekir. Fakat bazı marjinal, fakat topluluk içinde aktif gruplar arasında Türkleri ötekileştiren bir tarih kurgusu, bir kültür kurgusu, bir siyaset kurgusu ortaya çıkmıştır. Örneğin Jneps gazetesiyile ilgili yaptırdığımız ve yeni tamamlanmış yüksek lisans tezinde Turkofobik yaklaşım mevcuttur. Bu tür eğilimler entegrasyonu değil, ayrışmayı ve düşmanlıkları körükleyecektir. Bu nedenle bu tür marjinal yaklaşımlara karşı toplulukların çoğunluğunu temsil eden yayınlara ve çalışmaların da yapılması gerekir. Bu paneli organize eden BALKAR öğrenci asistanı Fatih Ekim'e ve katkısı olan herkese teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Setenay Nil Doğan (Moderatör):

Yıldız-Kaf tarafından organize edilen ve bir önceki BALKAR panelinden sonra gerçekleştirilen Münazara Türkiye'deki Çerkeslerin durumunu çok net ortaya koymaktadır. Yüzde 50'lik kesim diğer yüzde 50'den çok farklıdır. Türk Milliyetçiliğine yakın Çerkesler de var. Bu farklılıklarına rağmen akşam düğünlerinde bir araya gelebiliyorlar.

Türkiye’de “misafir” olma durumu, hem içerden hem de dışarıdan zaman zaman gündeme geliyor.

Rus kaynakları 350 bin- 1 milyon arasında, Çerkes kaynakları ise 1-1,5 milyon arasında Çerkes göçmeninden bahseder. Dünyaya saçılma yüzde 80 civarında oluyor. En büyük göç Anadolu’ya oldu. Bu nedenle en kalabalık grup Türkiye’dedir.

Göçlerle gelenler için 21 Mayıs çok önemli bir tarihtir. Annebabalarımız “hicret”, bizim kuşağımızın “sürgün”, bazılarımızın da “soykırım” dediği bir olay. 21 Mayıs bir ağıt günü de değil, bir tarihi hafızayı canlandırma günüdür. 21 Mayıs son 20-30 yıllık sürecin “tatsız bir başarısıdır.” 21 Mayıs bir yok oluş hikayesini hatırlatsa da Çerkeslerin bütün dünyada seslerini duyurabileceği bir gün ve haftadır.

Doç. Dr. Fethi Güngör:

İnsanlık bakımından dünya hala iyi bir seviyede değil. Mazlumlar, mağdurlar insanlığın sahip çıkmasıyla adil bir muameleye kavuşabilir.

Rusya’da “Dağlılar”, “Cherno”- “karalar”, “Güney Rusya” gibi ideolojik art niyetli kavramsallaştırmalar var.

Diğer bir iddia olan “Çerkesleri biz sürgün etmedik, Çerkesler kendi istekleriyle, Osmanlı’dan gelen hocaları tarafından kandırılmış ve göç etmiştir” iddiası da ilmi dayanaktan yoksundur.

“Kafkas Savaşları” değil Rus-Kafkas Savaşları olmuştur. Ruslar oraya işgalci olarak gelmiştir. Henüz “Genocide” kavramı yoktu, ama Çerkeslerin maruz kaldığı bu katliam da “Genocide”dir, soykırımdır.

Kafkasya’da sürgünden önce bir soykırım var. Sürgünde özellikle Çerkeslerin alışık olmadığı deniz yolu seçildi. Özellikle bu seçimle ölümleri de kolaylaştırıldı. Kafkasya’dan göç etme olayı “tehcir” değil “sürgün”dür. Tehcirden daha ağır bir olaydır. Bu nedenle Mehmet Hacısalihoglu’nun editörlüğünü yaptığı kitabın başlığının “tehcir” olarak yanlış seçildiğini, doğrusunun “sürgün” olduğunu düşünüyorum.

Bir davayı dünya gündemine koyabilmek için hem akademik çalışma hem de gazetecilik alanında çalışmalar yapmak lazım.

Arşivler bu tür küresel davaların ortaya konmasında birincil öneme sahiptir. Ben Osmanlı Arşivinde uzman olarak yıllarca çalıştım. Osmanlı arşivlerinde ilginç belgeler var. Tahmini 150 milyon civarı belge var. Çok azı tasnif edilmiş.

Rus, Gürcü arşivleri de var. Bunlardan derlenen akademik çalışmalar üretilmesi gerekiyor. Hukuki çalışmalar yapılacak. Siyasi destekle birlikte bu konu dünyanın gündemine gelecek. Ermeniler kendi iddialarını dünyaya duyurmak için olağanüstü gayret göstermişler. Örneğin 1994'te 26.000 eser Ermeniler tarafından yayınlandı. Filmler vs. üretmişler.

Çerkeslerin anavatanlarına dönme hakları kabul edilsin. Bu bir insanlık görevidir. Sadece Çerkesler için değil diğer tüm bu durumdaki halklar için de geçerlidir.

SORU: Çerkes halkının hakkının ve itibarının geri alınması adına şu anda Çerkeslerin yaptığı faaliyetleri ve direnci nasıl görüyorsunuz? Biz Çerkesler başlangıç noktamızı şu andan alırsak kendimizi yetiştirdikten sonra bu hakkımızı dünya kamuoyuna duyurma ne zaman gerçekleşecek, gerçekleşecek mi?

Fethi Güngör: Ben gerçekleşeceğine inanıyorum. Dünyada şu anda çok büyük zulümler görüyoruz, yanı başımızda görüyoruz ama ben insanlığın sorunlarını şiddetle değil müzakereyle hakkaniyet temelinde çözecek bir aşamaya geleceğine inanıyorum. Biz daha ileri sosyal meseleler geliştirmeden dünyanın sonu gelmeyecek. Galip olan kötülük olmayacak, insanlık olacak iyilik olacak. Gün gelecek Rusya Çerkeslerden özür dileyecek. Başka toplumlardan insanların bu davaya sahip çıkacağına, hassasiyetini göstereceğine inanıyorum. Konu üzerine yapılan çalışmalar, tezler birike birike bilinçli kitle artacaktır.

Faruk Bey (Çoğulcu Demokrasi Partisi'den bir katılımcı) Yorumu: Fethi Bey'in söylediği Soykırım Enstitüsü'nün kurulması çok önemli. Bu Çerkes kurumlarının mutlaka bunu başara-biliyor olması lazım. Bu ortak meselede örgütlenme konusunda bunun bir bütün olduğunu mutlaka dikkate almalıyız. Siyasi gücü onun arkasına mutlaka koymanız gerekiyor. Siyasi gücü Çerkes halkı kendisi oluşturmak zorundadır, bir başkasından beklemeleri mümkün değildir. Bu meseleyi ulusal bir mesele olarak algılamalı ve bu işin bir intikam alma işi değil, "hak arama" gayreti olduğunun altı çizilmelidir. Hak arama mücadelesinin sürdürülmesi gerekiyor.

SORU: Herkesin ulaşamayacağı belgelere ulaştığınızı söylediniz. Bu belgelerde bizimle ilgili neler gördünüz? Çerkes halkı için neler söyleyebilirsiniz? Neler yapılabilir?

Fethi Güngör: Arşivle ilgili umutlarımız var. Bir kişinin, bir kurumun çabasıyla olacak bir iş değil. Fakat bu bilgiler birikerek gerekli bilinç oluşacaktır, buna inanıyorum.

Soru: Çerkesya'dan Osmanlı topraklarına sürgün giden insanların Rus tebaadan ayrıldıklarına ilişkin belge istendiği iddia edildi. Osmanlı arşivlerinde ya da Rus arşivlerinde böyle bir bilgi var mı?

Fethi Güngör: Hayır arşivlerde böyle bir bilgiye rastlamadım.

Erol Karayel (Araştırmacı-Yazar):

Kimlik kişilerin dil, din, ulus, sosyal sınıf, memleket ayrımlarının içerisinde kendisini tanımlayabilmesidir. Bugün içerisinde bulunduğumuz kapitalist yaşam tarzının dayattığı bir modern dönem kimliği var. Bu kimlik saydığımız temel kimlikleri yok ederek insanlığı her yönüyle tek tipleştirmektedir. Bireyselleşme bugün yalnızlık ile eş değer hale gelmiştir. İnsanlar ne için bu yalnızlaşmanın içine itiliyor? Çünkü böylesi bir yalnızlaşma kapitalist yaşam tarzının güvencesidir.

Bu girişten sonra Çerkeslerin milli kimlik üzerine kurdukları güçlü bağ da köyden kente göç sonucunda toplu yaşam alanlarının dağılmasıyla ciddi şekilde örselenmiştir. Çerkesler için milli kimliğin korunmasında yapılacak pek çok iş var. Bunların bir kısmı siyasi, bir kısmı ekonomik, bir kısmı sosyal, bir kısmı da uluslararası ilişkiler ve diplomasi alanındadır. Kimlik yozlaşmasının önüne ise kültür, edebiyat ile yapılacaklar geçebilir. Varlığını devam ettirmek isteyen toplumlar özgün düşünce üretebilmek adına çalışmalıdır.

Çerkes kültürünün özgün düşünce üretebilmek için kendi kaynakları ve potansiyeli var mıdır? Varsa nelerdir?

Kabul etmeliyiz ki geçmişten gelen yazılı bir külliyatımızın olmaması büyük bir eksiklik ama yazı nihayetinde sözdür. Çerkeslerin eski kayıt olarak kağıda dökülmüş sözleri yok belki ama nesilden nesile aktarılmış sözleri vardır. Mitosları var, tarihin sırlarını saklayan bir dilleri var, sosyal kurumları, toplumsal düzeni ve toplumu tek vücut yapan ahlaki normları ve yaşam felsefeleri var. Bunları Mitoloji, Filoloji, Khabze, Apsuvara olarak isimlendiriyoruz.

Mitoloji: İnsanlık tarihinin her döneminde yer alan mitler kendilerinin diğer toplumlardan farklı olduklarını hissettirmişlerdir. Artık mitolojiler de bilimin ilgi alanına girmiştir.

Filoloji: Bu alanda yapılan çalışmaların öne sürdükleri çok büyüktür. Bizim mitolojimiz, filolojimiz kendimizi anlatabilmemiz adına oldukça önemlidir. Bunları değerlendirmemiz gerekiyor.

Khabze Toplumu: Toplumsal düzeni sağlayan kurallara dair mirasımızdır. Bu kurallar bütün toplum tarafından içselleştirilmiştir. Kafkasya'da devletsiz bir toplum düzeni kurulmuştur. Atilla Yayla Çerkeslerin Khabze toplumu üzerine çalışma hazırlamış. Khabze toplumunda devlet yoktur ama başka bölgelerde ancak devletle sağlanabilen toplumsal düzen mevcuttur.

Ahmet Mithat Efendi'nin bir makalesinde khabze toplumunu özetle şöyle anlatıyor; halkı

ne vergi verir ne asker. Ne hakimdir ne mahkum. Dağda bayırda istedikleri gibi gezerler, ne nüfus kağıtları vardır ne pasaportları. Ne de bunu soracak bir merci. Kimse hiçbir yerden şüpheli denilerek geri çevrilemez. Emniyet uzuvları yerindedir. Ama ne polisleri vardır ne hapis-hane ne de cellatları. Mülk sahibi idiler ama tapu bilmezlerdi. İmparatorları, kralları, cumhuriyetleri yoktur. Baş şehirleri, hükümet daireleri yoktur. Bütün bunlara bakılarak Çerkeslerin bir düzenleri yokmuş demek çok yanlıştır. Toplumda düzen de vardı nizam da.

Ahlak kuralları büyüyen nesillere nasıl yaşayacaklarını, gelenekleri nasıl devam ettireceklerini örneklerle gösterir. Esir düşmemek için ölmeyi yeğlemek bir çeşit ahlak kuralı olmuştur. Khabze kültürünün öğretileri oldukça önemlidir. Misafir ağırlamadan tutun da birçok konuda bu kültürün belli başlı kuralları vardır. Bu kurallar kendi değerlerimize dikkat çekmek için parantez içi bilgidir.

Çerkesler özünü ve kimliğini korumak için bu değerlere sarılmalı ve bu değerler çerçevesinde bir düşünce dünyası oluşturmalıdır. Zihinsel üretime teşvik edecek değerlerdir. Geleceğin inşası ancak düşünce üretip, onu olgunlaştırıp, hayata geçirerek mümkündür.

Düşünce üretmezsek ne olur?

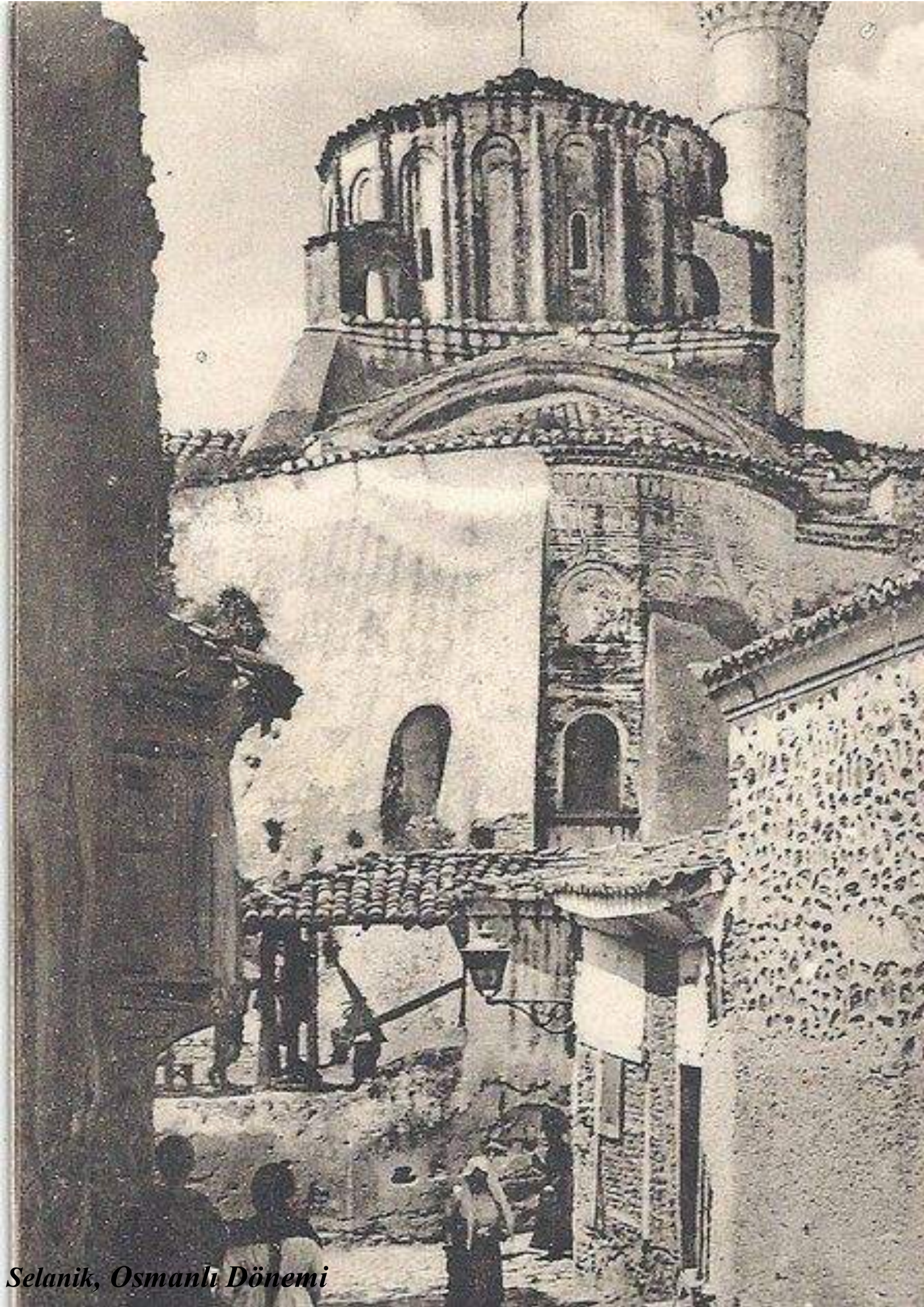
Başkalarının düşündüklerini tüketen bir toplum olup kaybolup gideriz. Bizim kendi halkımızın değerleri alınıp üzerinde çalışılarak ancak bir ilerleme sağlanabilir.

Soru: Sorum Setenay Hoca'ya. Bahsettiğiniz diğer yüzde elli ile nasıl iletişim kurabiliriz?

Setenay Nil Doğan: Benim konuşmam üniversite Kaf'ları üzerineydi. Özelden üniversite Kaf'ları için genelde Türkiye'deki bütün gençlik örgütlenmeleri için bütün bu süreci şekillendirecek olan şey ne yaptığımız kadar nasıl yaptığımız, nasıl örgütlendiğimiz. Katılımcı mekanizmaları kullanıp kullanmadığımız. Dikey örgütlenmelerden ziyade yatay örgütlenmelere ihtiyacımız var. Bir yandan daha dahil edici olmaya ihtiyacımız var. Belki sivil toplum alanından öğreneceklerimiz var. Ben aslında Çerkeslerin bu konuda oldukça da başarılı olduklarını düşünüyorum.

Soru: Çerkes kültürünün yaşamasına gönül vermiş birçok bilim adamımız birçok hocalarımız var. Bu hocalarımızla bir araya gelerek bir organizasyon yapma fikriniz var mı?

Fethi Güngör: Kafkas kökenli ve Kafkasya üzerine çalışan akademisyenleri bir çalıştayda bir araya getirme girişimimiz oldu ancak sonuçlandıramadık. Kafkas Vakfı'nda zaman zaman 18-20 civarı akademisyenin katıldığı paneller düzenleme imkanı bulduk.

Selanik, Osmanlı Dönemi

Akçe Canşen (Soldan üçüncü, ayakta) ailesi ve kardeşleri ile (1958)

SÖZLÜ TARİH GÖRÜŞMESİ

13 Mayıs 2019

AKÇE CANŞEN

KOSOVA GÖÇMENİ

Mülakat: Zeyneb Gökçe
(BALKAR Öğrenci Asistanı)

Türkiye’de yaşayan Kosovalı muhacirlerden Akçe Canşen, 1939’da Türklerin yoğunlukta olduğu Gilan şehrinde doğmuş ve 2. Dünya Savaşı, Yugoslavya’nın dağılması süreçlerinde Kosova’da yaşamış. Akçe teyze erken yaşta babasını, evliliğinin yirmi yedinci senesinde eşini kaybetmiş ve Kosova Savaşı’ndan önce çıkan ilk ayaklanmalarda Kaçanik’teki evini terk ederek Türkiye’ye yerleşmiş. Şu anda oğlu, gelini ve torunlarıyla İstanbul’da yaşayan Akçe teyzeyle Kosova Kültür Merkezi Arnavutça kursu ile tanıştığım arkadaşım torunu Özcan Canşen vesilesiyle görüşme ve hatıralarını dinleme imkânı buldum. Mayıs 2019’da gerçekleştirdiğim görüşme ve Akçe teyzenin hatıraları şu şekilde:

Akçe teyze bize yaşam öykünü anlatabilir misin?

Çocukluğumu sorma nasıl geçti. Çocukluğumuz orda 5 yaşına den iyiydi ama 5 yaşından sonra savaş işte o zamanlar partizanlar geldi, o vakit babamı aldılar, öldürdiler biz yetim kaldık 6 tane yetim, 6 kardeş. Gavurlardan çektik çok, çok çektik. Dedemi, dayimi, babamı aynı günde aldılar. Hiç gari görmedik ne ölisini ne dirisini hiç. Orada hep öyle geçti zaten. Bu sonra, bilmem kaç sene sonra işte büyüdü çocuklar biraz istedik gelelim gelemedik buraya bırakmadılar Sırplar. Niçin babam öldüğü için yok idi şey, siz diyin, kağıtları olmuyordu ya.

Akçe Canşen

Sonra kaldık evi sattık kaldık orda tekrar kaç sene yaşadık orda büle evsüz ha gelecez gelecez, hiçbir türlü gelemedik sonra ben çocuklar büyüdükten sonra ikinci savaş n'oldi Kosova Savaşı ben o vakit durmadım artık dedim alırlar çocuklarımı kocam zaten yok idi eşim öldi. Ben yalnız çocuklarım idim. Kızım burda evlendi. Askere gitti büyük oğlum ben yalnız bir çocuğumle kaldım, küçüğüyle orda. Kalktım geldim buraya evimi sattım geldim buraya. Bilmem iki sene sonra mi ne orda savaş zaten çıktı. 20 sene oldi yakınıydı o savaş, çok öldürdilar. Ben korktuğum için kaçtım. Belki de bir şey olmazdı bana ama çok gürdüm ben savaş 5 yaşından unutamam ben o şeyleri ne çektik orda. Gelsinler babani evinden alsınlar çok kötüymiş. Aldılar babami koştuk karlarda soğukta hepimiz arka sıra çocuklar sonra Sırp lar çevirdiler silah bize babam yaptı ellen gidin eve. O vakit biz döndük geriye bıraktık hem bir daha göremedik babami. Onun için korki girmiş küçüklükten. İkinci savaşta oturamadım kaçtım hemen daha başlamadan. Nece başladılar kalkışın bu Arnavutlarlen Sırp lar, ben kaçtım. Aldım çocuklarımı sattım evi geldim burda yer aldım. 5 yaşından çok güzel yaşamızmıştır. Dedem onlar çok zengin idi, iyi yaşadık. Ama dediğim bak 5 yaşından sonra ben çok gördüm. Çok ölümler gördük. Hep sokakta insanları vuriyidi gavurlar. Bütün komşularımızdan her bir evden birer kişi dörder kişi dört kardeş bir günde öldürdiler. Oni de onun için ben duramadım artık kaçtım. Tito bizi çok bakti. Onun gibi artık cumhurbaşkanı gelmez dünyaya. Atatürk birinci o ikinciymiş. O kadar hiç ayırmadı; Arnavut, Çingene, Sırp li hepimizi aynı tuttu. Ama bizim Arnavutlar kalkıştilar illa Sırp leri kovsunlar ordan ama Sırp lar bayagi savaş açmadan çekilmedilar. O vakit öldürdilar bütün Arnavutları bizi. Kalkışmayaydılar belki de bu ka: ölümler olmazdı. Tito yok ama Tito'nun ama bizimkiler kalkışti ilk başa sonra onlar giriştilar. Ama istemiyim Arnavutlara kötü söyliyim ama mecburum buni, o da sorayı.

Neyle geçiniyordunuz?

Bir ara çok çektik sonra Tito işte geldikten sonra Tito o başa geldi, fakirlere veriydi, yetimlere veriydi yardım. Sonra kardeşim büyük abim büyüdü o işe girdi. Eyi sonra yaşadık çok iyi. Ama hep o korki içimizde var idi. Sırp leri gördü mi kalmış sana çocukluktan bu korki içinde. Onun için çok zor geçti küçüklüğüm hele sorma... Çok çektik.

Peki, o savaş döneminde okula gitme imkânınız oldu mu?

Yok, savaştan sonra. Ben zaten 5 yaşındayken savaş bitti sonra başladım okula. O varidi Sırpça. Yok idi o vakit ne Türkçe ne Arnavutça. Tito'dan sonra Arnavutça açıldı okullar. Hepimiz girdik. Açıldı Türkçe sınıf birkaç sene sonra bunlar aradılar hepsi kalkıştilar illa Türkçe de olacak çünkü çok Türk var idi bizde bütün Gilan'da çok Türk idi. Prizren, o Priştine hep açıldı her yerde Türkçe okullar. Ben bir senemi kaybettim tekrar gittim Türkçeye. Arnavutçayı bıraktık çünkü Arnavutça konuşmasını bilmiyordum. Sonra evlendim Arnavutla o vakit alıştım Arnavutçayı. Girdim bir dükkana bilmiyordum Sırp mıdır Arnavut mıdır Türk müdür hep

dili mecbur bilecen. Sırpça da biliydim Türkçayı da Arnavutçayı da. Ama Türkçamız biraz değişik. Zaten burda da her yerde Lazlar var değişik burda var aynı. E bizim ne bileyim Osmanlılardan kalma ama değişik hepten konuşmamız. Biraz burda zorlaştı. Çocuklar sevinceğini biliydim geliydim zaten her sene buraya. Ama çocuklar biraz zorlandı geldiğimizde. Sonra onlar da alıştılar. Benden daha güzel bile onlar konuşur. Üniversite yok idi, sonra Tito'ya gidiydiler; biz filan yerde üniversite istiyoruz. O hemen, tamam çocuklar, veriydi her şey. Sonra geliyordu nice şimdi ne kapatıyler bu fabrikaları şeyleri, o geliyordu: "Fabrikalar yapın siz yaparsanız bu binaları hiçbir şey değil. Bir fabrika kaç insani alır işe, kaç insani kurtarırısınız." Sonra açıldı açıldı tütün fabrikası. Halılar perde acıldı. Bütün gençler oraya gitti. İpek çok yasak idi satmak. Yetim işte büyüdük hiç baba yok bir şey yok. Alırdım ipegi satardım çıkardım pazarda sorardım gizli Arnavutları onlar geliydiler köyden pazar günleri. Çıkarırdım, ister misin ipek satın alıydılar toplaydım ne kadar para. Her şeyi yapmışık, her işi valla. Alırdım eşya satardım pazarda. Niye çıksın dinar diye. 12-13 yaşlarında öyle başladım. Çıkaydım, sataydım bir şeyler. Ama hiç oturmazdım evde. El işi işlerdim, onı yapardım illa çıkarayım paramı. Alışmışım her daim para olsun elimde. Onun için şimdi parasız kaldım mi deliye dönerim. Hiç sevmem borç, kimseye gideyim. Hiç almam ilelebet hiç borç almamışım hiç. Geldim buraya çocuklarla şey hiç kimse-den bir beş kuruş almamışım. Çocuklar işe girdi, düzene getirdim ev parası biraz varidi üle geçirdik. Onlar çok zengin imiş kayınpederim. Sekiz odalı yapmış evi iki oğlı var imiş. Onı sattım. O evi, o güzel evi, en güzel yerde merkezde... Biz Türk'üz Osmanlı Konya'dan dedeler gelmiş Noburda'ya, orası çok zengin yeriymiş evvel. Sonra dedem iki yaşında gelmiş Gilan'a. Ama daha Noburdalı derler bizim sülaleye. Oruç tutardık oruç bozdururlar okulda zorla. O Rankoviç'ten sonra Tito aldı eline dedi "Kim isterse kendi dinini tutabilir. Herkes ken-

di dinini utabilir. Ne isterse kılsın, okusun. Girmiş idim Kuran'a. Kuran'da bilmem ne ka: oturdum kapattılar okulları. Ben bıraktım sonra. Bir yaz okudum bir 2 ay mi 3 ay mi yasakladılar çıktık ordan.

Akçe Canşen'in annesi

Savaştan önceki komşuluklar nasıldı?

Komşuluk için çok iyiyimdir Sırplar. Çok iyi geçinirdik. Ama bu böyle geldi mi bi şey için Sırplar niçin derler ona inanmayacan. Derler gavurlar taş atarlar ellerini göstermezlar, öyle onlar. Bizimlen çok iyiydi, arkadaş kardeş gibi. Baltayı koyarmış kapi ardına bu Sırp, gitmiş Arnavut, hastayımış o Sırpli, diyor: "Kardeş be nasılsın iyi misin?", "İyiyim üliyim artık diyeyim sana doğru bak bu balta burda senin için hazırlamışım." Ebedi Sırplara inanma. Evden geldiler babamı aldılar. Bir kez saklandı tavana. Ondan sonra amcam rahmetli demiş "Eh be Cavit alırlar karini çocuklarını." Ama o vakit çocuklara, kadınlara dokunmadı hiç kimse.

Akçe Canşen'in eşi Shaban Shehu

Diğer milletlerin; Boşnakların, Türklerin durumu nasıldı?

Türkler, Boşnakları daha çok zaten Boşnaklar... Orda niçin karışık idi onlar Sırplarla aynı yerde aynı dil Sırpça konuştular hepsi. Onlar en çok çekti. Hem bu savaşta hem en birçok vakit 2. Cihan Savaşı'nda onlar çok çekti. Boşnakları çok öldürdiler. E öldürdiler da bizim 3 kişi. O İbrahim abi var ya burda Havva Teyzenin 4 kardeş onların öldürdiler. Sonra bütün komşular da ben de biliyorum yalnız bizim ora etrafında unuttim adlarını şimdi ben ne bileyim. Onlar hep gece öldür sonra toplu mezar yapmışlar hazırlamışlar oraya atadılar örteyle. Hiç gürmedik hiç birisini. Ne dayimi, ne dedemi, ne babamı hiç... Ne mezarları bellidir ne... Onun için soğuduk sonra o yerlerden biz. Ya Türkiye'yi arayaydık Türk olsun ne olursa olsun. Türkiye'ye kaçaydılar. Birakiydiler ev, mal her şey. Biraz para yaptın mi hadi kaç. Orda da ne çekerdik, çıkaraydılar diyiler vesikalar gelmedi. Burdan gelecek şey şimdi var akreban burda

mektup yazaydın gelmek istiyorum o sana burdan yollayaydı şey telgraftan gideydi kağıtlar. Yanına gittim 100 defa. Sonra bana verdiler çocuklarıma vermediler yok dedi çocukların Arnavut veremem. E ben çocuklarsız nasıl gideyim? Mecbur olduk pasojlardan geldik sonra.

Peki, Gilan'da gelenekleriniz, oyunlarınız nasıldı?

Oo oyunlarımız bizim çocukluğumuz çok iyi geçti, çok. Oyunlar biz benim 60-70 senelik arkadaşlarım burda hepsidir. Onlar erken geldiler. Kaçtılar savaştan sonra hemen. Biz gelemedik işte babamı öldürdüğü için kağıtlarımız olmadı. Oynardık çeşit oyun orda, biz hep sokakta çünkü kimseden korkumuz yok idi. Hepisi hepimiz birbirimiz tanıyorduk o vakit. Hiç çeşit oyun oynardık, hiç eve girmezdik. Şimdi bu çocuklar hiçbir oyun bilmiyor. Çünkü hep içerde, hep içerde bizim evler hep bahçeli evler. Sonra sokağa çıkardım herhalde bir sokak bile kapalı gibi varmışlar çocuklara mahsus orda oynardık. Toplen oynardık, çelik derdik oynardık, çizgilika oynardık. Çeşit oyun oynardık. Cevizlen oynardık... Bizim çocukluğumuz çok iyi geçti.

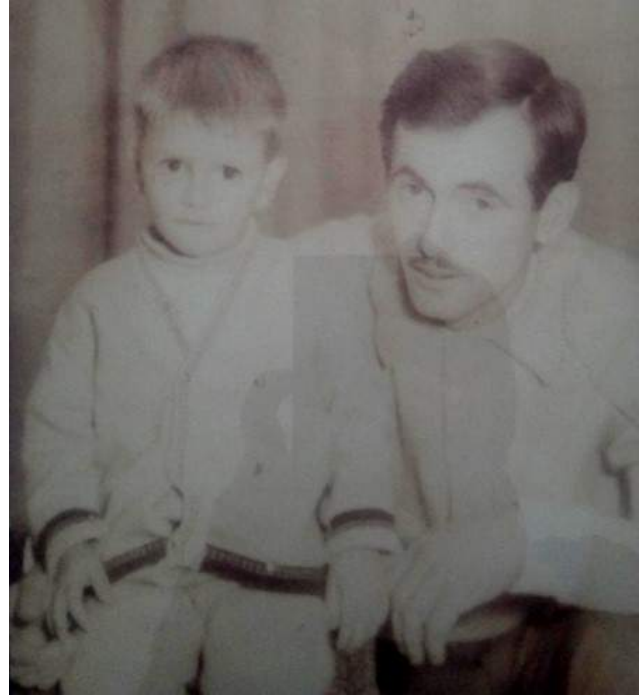
Düğünler nasıldı Kosova'da?

Düğünüm nasıldı işte, evvel orda sormazdılar kızları verirdiler. Ben işteydım, açık idim böyle gittim sonra kapandım orda kaynanam illa başörtü takacan, takacan. Düğün bayagi düğün yaptılar 2 otobüs geldiler uzak çünkü 1,5 saat yol evvel daha zoridi şimdi uu arabalar şeyler bol. O vakit 2 otobüs tutmuşlar geldiler beni alsınlar Gilan'dan. Düğün bayagi iyi bir düğün oldu. Kına gece orada kendi evimde yaptım. Peşin yok idi bu salonlar bu şeyler hep evde düğünler olurdi ama bizim bahçeli evleridi tabii bahçede olurdi düğünler. Ama bu bize daha zor çünkü evde yemekler yapılırdı, hep evde hazırlıklar... Öyle... Nece burda hep hazır gi-diysin salona. Ben bir gün kızımı geçirdim, ge-

lenler, kalabalığıydı sonra uzaktan gelenler, yatılı ama bütün komşılar evleri verirdi. Senin çağırmissın kendi insanlarını filanını yolla bana üç kişi beş kişi hep alırdılar, evlerde orda yatırdılar. Yalnız yemeğe benim evimdeydiler. Öyle... Ben de ne zaman gelin gittim öyle aynıydı. Benim gerçı 30 kişi gelmiş Gilan'dan çünkü kayınvalidem de Gilanlı. Hepisini komşılar aldı. Aynı burda gibi kına gece olurdu. Toplanırdılar bahçede belki 100 kişi 100 kişi hiç çağırmadan gelirdiler. Böyle düğünler olurdu bahçede bir cümbüş olurdu şey ama şimdi yok öyle şimdi hep orda da hep salonlarda aynı buradaki gibi. Öyle... Evvelki düğünler daha güzelidi.

Neden Türkiye'yi tercih ettiniz?

Türkiye neden, çünkü Türk'üz, Türkiye'ye geldik. Bu Arnavut, kocam Arnavut eşim. Ama ben Türküm, benim bütün akrabalarım anneannem babaannem hepsi burda idi. Dayılarım, amcalarım hepsi burada. Ben nereye kaçayım başka. Onlar çoğu gitti Almanya'ya gitti, İsviçre'ye nereye gidebilirlerse kaçsınlar oradan. Kimse kalmadı hiç. Benim abime ölmüş idi kardeşim yok kardeşim sağ idi bir abim bir şey ölmüşüdi ufak şey. Onlar savaşı gördiler hep tekrar orada. O küçüğü çok korkmuş geldiler buraya savaştan kaçmış bi türlü sularda hep şeyde kaçmış nasıl yatıydık hep derelerde şeylerde korkıdan. O zaman hastalandı hemen savaştan sonra öldi kardeşim orada. Abim bir sene sonra ondan öldi kalmadılar zaten sonlarda kaçırdılar durmazdılar. Çok karıştı orası çok... Sırplar zulüm yaptı neler insan öldi evleri yaktilar. Neler oldi orada, oturamazdın. Arnavutlar kalkıştı Arnavutlar büle arayıdi hakkını. Bunlar vermiyordu. Alışmışlar her vakit her vakit Sırpların elindeymiş. Sonra işte öyle kaçtilar. Ben hemen kaçtım zaten beklemedim savaş olsun. Nece başladı o protestolar şeyler ben duramadım korkıdan. Olaydı eşim belki eşimlen bir türlü geçirirdim ama yalnızıdim. Küçük oğlum ben kaçtım. Öyle...

Akçe Canşen'in eşi Shaban Shehu ve oğlu Önder Canşen (Përparim Shehu) (1971)

Nasıl geldiniz buraya? Türkiye'ye ilk geldiğinizde neler yaşadınız?

Buraya geldik musafır gibi daha savaş başlamadan musafır gibi geldik, kaldım burada. Sonra kağıtlarımı 4 sene sonra mi 5 sene gittim yaptım Şarköy'de. Amcam orda idi onlar yardımcı oldiler. Çok güzel idi Türkiye'de hemen ev aldım. Rahat hiçbir şey yok idi o vakit Özal zamani idi. Rahat idik çok. Çocuklarım işe girdi. Halasinde çocuklar kaldı, ben teyzemde durdum bir 3-4 ay ev alana kadar. Parayla geldim sonra sattım evi çocuklar burda idi gittim sattım evi aldım paramı geldim. Aldım burada ev öbir oğluma da aldım ev. Burada çekmedik canım burada çok iyi geçirdik. Şimdiden sonra bakalım ne olacak. Şimdiye den çok güzel yaşadık.

Buraya geldikten sonra Kaçanik'e gidip gelmede bir sıkıntı yaşadınız mı?

Her sene gideriz mısafır her sene. Ben, çocuklar, bu biliyidi kaç kere, gelin iki defa üç miydi. Gidiyoruz şimdi kolay oldi evvel yok idi

öyle. Daha zor idi. Ama şimdi gidiyoruz her sene. Onlar geliyorlar. Hiç musafırsız kalmaz. Gelen giden oliyi.

Kosova'daki son savaşta, bağımsızlık sürecinde siz buradan nasıl takip ettiniz? Neler hissettiniz?

Buradan hep televizyonca oturiydik bütün gün televizyonun önünde, ne oldu ne bitti hep oradan seyrettik. Telefonlarla konuşuyduk her gün, ariydik ne oldu ne bitti. Sonra kardeşlerimi çağırdım abimi illa kaçın buraya. Buraya geldiler 17 kişiydi burada. Kaynım, gelin, kızı, onlar üç kişi. Kardeşim yalnız idi çocukları İsviçre'deydi. Hepsi bende kaldılar. Abimin çocukları, gelin, hepsi buradaydılar. 17 kişi tuttuk burada. Çok kötü hissettik çünkü niye bizim küçüklükten çok korkumuz var. Savaş anıldı mi ben çok korkarım. Kendim için korkmam ne ka çocuklar için. Çok kötü savaş. Bizi var imiş bir dolap evde dolaba sokaydılar üle odun evvel tutaymışlar, boş idi. 4-5 çocuk oraya girdik. O silah sesleri o bugün kulağımdadır. Sonra geldiler bize da istiyirler öldirsın hepimizi. Var imişler ilk çamaşır ipi tel gibi bir şey oraya koydiler, evvel o telde hepimizi öldirsınler. Sonra bir partizeni kurtarmış benim amcam kızı orda bir kağıt vermişler, bu 7-8 evi koruyabilir. O kurtardı. Bir saat için hepimiz gidecektik. Öyle... Bizim yaşamımız çok çok üzüntüli geçti. Küçüklüğüm çok üzüntüli. Savaştan sonra ekmek yok, bi yerde un bulamazdın. Paran olsa bile un bulunmaz. Yok sana, hadi kupon diyiler kuponla gideydin sıra bekleydin. O da mısır ekmeği fırından alırdın onunlan idare ediydin. Kardeşim 2 sene sonra babamdan ağabeyim öldi. O üzüntiden öldi. O babama çok düşkün idi. O hep yanında tutardı oni. Yok ne getirsin eve ekmek yok bi şey yok alıydı leblebi getiriydi hem çekirdek, çekirdek bizi besleyiydi hem ağlayaydı hem bizi besleyiydi. 2 sene sonra öldi abim. Öyle biz çok çektik. O günleri, Allah, andım o günler, çok şey olurim kötü.

Kosova'da bağımsızlığın kazanıldığı dönemde ne hissettiniz?

İşte o vakit kaçtılar belki 100 kişi buraya dağıldılar Arnavutluga her yere kaçtılar. Ben burdaydım o vakit. Burda oturdu kaynımın torini geliniylen 2 ay bende kaldı. Ta yerleşti o Kosova'da şey kaçı Arnavutluga. Arnavutluk'tan sonra gitti Kosova'ya. İşte o vakit ne hissedeyim, buradaydım ne yapayım, ben bir şey hissetmedim ki. Sevindim diye aldı Arnavutlar ilerlediler az Arnavutların şeyi tabii ki sevindik hepimiz. Her vakit çekmiş Müslümanlar, her vakit Sırlardan çekmiş. Onun için bıraktık zaten evimizi mal melal her şey kaçtık buraya. O kadar zengin imiş dayılarım hiçbir şey almamışlar gelmişler buraya. Hiç hep her şey kaldı oraya. Ya Sırlara çok az parayilen sataydılar bir şey ne ka: yol parasi çıkarsınlar. Yol parasi çıkariyeler kaçayiler buraya. O vakit daha şey idi. Atatürk zamanında annemin dayıları gelmiş az sonra bu şeyden Atatürk öldikten sonra geldiler, 56'sında 58'inde birileri geldi o zamanlarda. Başka ne diyeyim sana.

Çok teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim geldiğin için, biraz andım mi o şeyleri üzüm, çok üzüntüliydi. Çünkü canımız yandı çok.

BALKAR Öğrenci Asistanı Zeynep GÖKÇE

RÖPORTAJ

1 Mart 2019

CEMİL PAKYÜREK

BALKAR DİL KURSU
ÖĞRENCİLERİNDEN

Mülakat: Zeyneb Gökçe
(BALKAR Öğrenci Asistanı)

Yıllardır BALKAR kurslarını büyük bir ciddiyetle takip eden ve katıldığı bütün kursların başarılı öğrencisi olan Cemil Pakyürek 68 yaşında emekli bir elektrik mühendisi. Yaşadığı ciddi sağlık sorunlarına rağmen hiç bir haftayı kaçırmadan BALKAR'daki dersleri takip eden Cemil Bey Üsküp doğumlu ve küçük yaşta Türkiye'ye göç etmiş bir ailenin çocuğu. Balkan dillerini birbiri ardına öğrenerek gençlere iyi bir örnek oluşturuyor. Cemil Bey'i BALKAR'da 2018 yılının en başarılı öğrencisi olarak seçtik ve kendisiyle bir röportaj yapmaya karar verdik. Bunun yanında Türkçe ve Türkçedeki yabancı kökenli kelimeler konusunda da kafa yorarak hocalarla ve öğrencilerle görüşlerini paylaşıyor. Mart 2019'da gerçekleştirdiğimiz röportajda Cemil Bey'e yönelttiğimiz sorularımız ve cevapları şöyle:

1) Merhabalar, öncelikle bize kendinizden bahsedermisiniz?

1951 Üsküp doğumluyum. 1957'de istekli göçmen olarak Türkiye'ye geldim. 5 yaşındaydım, geldiğimiz yıl beklemezsizin ilkokula başladım. Bakırköy Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'ne girdim. Elektrik Fakültesi'nde okudum, 5 yılda bitirdim. Yüksek elektronik mühendisi oldum. Orta öğrenimimde Almanca öğrenmiştim. Bunu geliştirmek için bilerek stajımı vermedim ve staj yapmak için İAESTE (Uluslararası Öğrenci Değişim Programı) ile Almanya'ya gittim. Ne yazık ki bu olanağı çok iyi kullanamadım çünkü çevremde, staj için bulunduğum Almanya'da hep Türkler vardı. Dolayısıyla onların yardımseverliği nedeniyle gelişmesini beklediğim Almancamı istediğim düzeyde geliştiremedim. 1973'te mezun oldum ve ilk olarak İstanbul PTT Bölge Başmüdürlüğünde Telsiz Başmühendisliğine girdim. Birkaç yıl sonra, Elbistan Termik Santrali kadrosuna girmek üzere

başvurdum, kabul edildim. Ama siyasi sebeplerden dolayı işe başlatılmadım. Dolayısıyla PTT'ye geri döndüm. Bu sefer PTT beni kabul etmedi. Dava ettim, kazandım. Düşey Taşıt Emek Ortaklığı diye bir şirket kurdum. Burada teknik elemanlarla hem asansör yapmaya çalıştık, hem de başka projelerin uygulamasını yaptık. Daha sonra Aymer Yağ Fabrikasında kontrol mühendisi olarak çalıştım. Fabrikanın kurulumu tamamlandı, benim yapacak işim kalmadığından görevimin değiştirilmesini talep ettim. Genel müdür 'Biz seni ömür boyu aldık.' deyince boş oturmayı kabul etmedim ve kendi işimi kurdum. 25 sene yazar kasa satış ve servis işi yaptım. 1 Ocak 2016 itibariyle kendi isteğimle emekli oldum. Eşim ve iki tane oğlum var; adları Bora ve Gün. Büyük oğlum Koç Üniversitesi Ekonomi bölümünden mezun oldu ve şu anda Japon Derecelendirme Kurulu'nda raportör olarak çalışıyor. Küçük oğlum da psikolog doktor oldu, doktorasını Hacettepe'de tamamladı.

Makedonca 1 sertifika töreninden, Cemil Pakyürek ve Makedonca hocamız Mehmet Hacısalihoğlu

2) Kaç yıldır BALKAR ile tanışıyorsunuz? Hangi dil kurslarına katıldınız?

Emekli olduktan sonra boş zamanım çok olduğu için Arnavutça öğrenmeye başladım. Üsküp doğumluyum ve çevremde Arnavut komşularım ve akrabalarım vardı. İngilizce ve Almanca bilmeme rağmen Balkan dillerini de öğrenmeyi hedefledim. Kosova Kültür Merkezi'nde Arnavutça öğrenmeye başladım. O yıl bana BALKAR'da da bu tür dersler verildiği söylenince baktım ki burada Makedonca, Boşnakça ve diğer diller de var. Balkanlardan geldiğim için konuşamadığım Balkan dillerini konuşabilmeyi hedefledim. Makedonca'yı, Boşnakca'yı bu yıl da Rusçayı öğrenmeye başladım. Şimdiye kadar Makedonca I, Makedonca II'ye katıldım ve başarı sertifikası aldım. Bu dönem Makedonca II'yi tekrar ediyorum. Bu arada BALKAR'da Boşnakça kursunu tamamladım. Ayrıca BALKAR kurslarından Rusça kursuna devam ediyorum. Arnavutçayı Kosova Kültür Merkezi'nde öğrendim. Bir süre BALKAR'daki Arnavutça kursuna da devam ettim. Ana dilim, Üsküp'teki evimizde de Türkçeydi. Ayrıca Türkçesever birisiyim.

3) Dil öğrenme konusunda zorlandığınız noktalar var mı?

Hayır, dil öğrenme konusunda eğilimim var denebilir. Ben, hayatı daha iyi anlamak için dil öğrenmeyi istiyorum. Doğru bilgilenmeye ulaşmak, daha iyi kavramak için İngilizce ve Almanca öğrendim, İtalyanca, İspanyolca, Esperantoca, Latince ile de ilgilendim. Şimdi Makedonca, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça ve bu yıl Rusça da öğrenmeyi düşünüyorum. Hayatı öğrenmek için bilmek zorundasınız. Yabancı kökenli de olsa bu sözcüklerinin anlamlarını bilmeliyiz. Sözcüklerin anlamlarını anlayabilmişsek anladıklarımızı anlatacak Türkçe anlaşılır karşılıklar üretebilmeliyiz. Bu benim için bir gereksinim. Yabancı dilden Türkçeye geçmiş

bir sürü sözcük var ve bu sözcükleri anlayarak veya anlamayarak kullanıyoruz. Örneğin hepimiz “Matematik” sözcüğünü anladığımızı söyleriz, peki nedir diye sorduğumuzda herkesin birleşeceği bir tanımlayıcı Türkçe sözcük ortaya konmadığını görüyoruz. Benim önerim ise Matematik ‘çokluklar bilimidir’. Yabancı kavramların tam karşılıkları konusunu aşmam gereken bir sorun olarak gördüm ve bu yüzden dillerle ilgileniyorum.

4) Bizimle kelime çalışmalarınızı paylaştınız. Bu çalışmada ilham kaynağınız ne oldu?

Bu da çok ilginç. Ben üniversiteye başladığım ilk günlerde fizik dersinde bize okumak için önerilerini yazan profesörümüz, öneri olarak yaklaşık 5 tanesi İngilizce, 3 tanesi Almanca, iki tanesi Fransızca kitap yazdı. Bunların içinde bir tane bile Türkçe fizik kitabı yoktu. Sonuçta fizik kitabında kullanılan yabancı terimler bizim için anlaşılmazdı. Bunu aşılması gereken bir engel olarak gördüğüm için İngilizcemi orada geliştirmem gerektiğini düşündüm.

5) Sözcük çalışmalarınızı nasıl tanımlıyorsunuz, bir yönteminiz var mı? Çalışmanızla ilgili detayları bizimle paylaşır mısınız?

Yabancı kökenli sözcükler, birbirimizi anlamamız yolunda engel oluşturuyor. Örneğin; frekans yerine ben “sıklık” diyorum. Bir dalga var ve onun sıklığını anlatabiliyorum. Bir başka sözcük rezonans, “eş titreşim” demek. Bu yabancı kökenli sözcüklerde anlaşılma zorlukları söz konusu değil mi? Ben yabancı sözcüklerin dilimizdeki olumsuz etkilerini benimseyemiyorum. Yabancı kökenli sözcüklerin kesinlikle Türkçe anlatım karşılığı bir sözcük çözümü vardır. Eğer yabancı kökenli bir sözcüğü anlıyorsanız, çok büyük bir olasılıkla onun Türkçe bir karşılığı vardır. Örnek, atomu herkes bilir, değil mi? Ben ona “ögecik” diyorum. Atomun bileşenleri nelerdir? Protona ben “artıcık” diyorum, nötrona “ağırcık” diyorum, elektrona da “eksicik”

Rusça 1 sertifika töreninden, Cemil Pakyürek ve Rusça hocamız Surayyo Isbayeva.

diyorum. Böylece atom yapısının daha kavranır olduğunu düşünüyorum. Bir çekirdek var, bir ağırcık var –atomun ağırlığını oluşturuyor-, bir artıcık var, bir de eksi yüklü parçacığı var. Atomu bu sözcükleri kullanarak anlattığımız zaman inanıyorum ki siz daha iyi anlıyorsunuz. Herhangi bir yabancı sözcükle karşılaştığımızda o sözcük kendi dilinde bir şey anlatıyor. Ben de o sözcüğün karşılığında bir şeyler söylüyorum, ama berrak değil. Ama en sonunda ona en uygun sözcüğün, karşılığın olabileceğini kestiriyorum. O sözcükle ne anlatmak istediğimi bulmuş oluyorum. Söz gelimi gurme nedir? “Tatbilir” diyorum ben. Bir “ ilke “ daha ortaya koymam gerek, bütün bunları yaparken size örnekte göstereceğim tümcelerin hepsini sadece bir öneri olarak düşünüyorum. Bu sözcüklerden bazıları, sizin önerileriniz veya başkalarının önerileri olup benim benimsediklerim de olabilir. Bu sözcükleri bulmak hepimizin, tüm Türk dili severlerinin, yurtseverlerin görevidir diye düşünürüm. Gurmenin karşılığı “tatbilir” size göre uygun değilse sizin başka

bir şey üretmenizi ben destekliyorum. Ben matematiğe “çokluklar bilimi” diyorsam siz bunu benimsemek zorunda değilsiniz. Daha önemli bir savda bulunayım, Türk Dil Kurumu bu konuda başlıca öneren olmalıdır.

6) Son olarak, katıldığınız BALKAR dil kurslarında başarılı öğrencilerden sayılıyorsunuz. Şu anda üniversite sıralarında oturan öğrencilerin dil öğrenme konusunda merakları nasıl uyandırılabilir veya bu konuda yaşadıkları zorlukları nasıl aşabilirler? Tavsiyeleriniz var mıdır?

Her şeyden önce yabancı kökenli sözcükler ile mücadele doğru anlaşabilme gereksinimimize dayanmalıdır. Bunu bireyin istiyor olması lazım. Kişi eğer istiyorsa başarmasının önünde hiçbir engel yoktur. Eğer istemiyorsanız, işte o zaman başarı beklemeyin. Başarı belki tesadüfen olabilir ama bu kazanılmış bir öğrenme olmaz. İşte burada bu öne çıkıyor: istek ve kararlı çabalar en belirleyici şeydir. İstiyorsanız başarabilirsiniz. Sevgi ve saygılarımla.

Biz de size teşekkür ediyor, sağlık ve esenlikler diliyoruz.

Makedonca 2 sertifika töreninden, Cemil Pakyürek ve Makedonca hocamız Mehmet Hacısalihoğlu.

Cemil Bey, Türkçeleştirdiği bazı sözcükleri kendisi şöyle sıralıyor ve kendisi gibi Türkçe severlere bir not düşüyor:

Eksicik= elektron, artıcık= proton=. Ağırıcık= nötron, ögecik= atom, eksiciklenme= elektrik, eksicik= elektronik, yararcılık= ekonomi, sayma bilimi= istatistik, bilim dalı= fakülte, bilirkişilik= doktora, bilgen= profesör, baş bilgen= ordinaryus profesör, Geleceğe ışık tutma= tarih, toplama çıkarma= aritmetik, sesadı= harf, sesadlı işlemler= cebir, biçim bilimi= geometri, tomografi= kesit gösterim. MR (mağnetik rezonans)= üçboyutlu gösterim, duyum ötesi ses= ultrasound. eşitireşim= rezonans, sığaç= kapasite, direnç= rezistans, etkeç= indüktans, sanal direnç= empedans, kimya= ögeciksel birleşim, fizik= ögeciksel itişim, geçirgenleştirici= insülin. Tatbilir= gurme, kütük sayı= logaritma, sanal sayı= kompleks sayı, tablo sayı= matriks, kesişmez= asimtot önerilerimden bazıları.

Buna benzer puls= darbe, mekanik= dinamiksel, component= bileşen, vektör= yönlü büyüklük, solution= çözüm, diferans= fark, stabilite= kararlılık, friction= sürtünme, motion= devinim, nosyon= simgeleştirme, average= ortalama, acceleration= ivme= hız değişimi, gravitasyon= kütle çekim, mas= kütle, enerji= erke, work= iş, rotation= döndürme, möment= döndürme kuvveti, linear= doğrusal, elastisite= esneklik, harmonik= uyumlu, transfer= taşıma, pres= basınç, hidrostatik= su basıncı, tansiyon= gerilim, viskositi= akışkanlık, heat= ısı, expansion=genişleme. vibration= titreşim, akustik= ses yansımaları, potansiyel= saklı güç, mağmetizma= eksicik doğurabilen, dielektrik= iletmezlik, elektrostatik= durgun elektrik. Rectification= doğrultma. Amplitüt= genlik, modülasyon= biçimlendirme, demodülasyon= tersine biçimlendirme. Radyo= ünalgılar, televizyon = sanalalgı, asansör = düşey taşıt. transformator= güç bileşen dönüştürücü. İnterferens= girişim, diffraktion= kırılım,

Polarization= yönlenme, radyoaktif= ışıma, nükleer= ögecik çekirdeği, fonksiyon= değer dönüştüren / etkinlik, integral = boyutsuzlaştırılmış toplam, diferansiyel denklem = noktasallaştırılmış eşitlik.

Bu önerilerim için farklı sözcük önerileriniz olabilir. Bu tutumumuzla söylediklerimizle daha doğru anlaşabiliriz. Anlattıklarımızın anlaşılabilirliğini düşünebiliriz. Bu yazıyı okuyanlar görüş ve öneri ve de eleştirilerini bana iletmele-ri durumunda hepsini göz önünde bulunduracağımı ve de yanıtlayacağımı belirtmeliyim. Yerimim (e-postam) cemilp@gmail.com

Sütçü Adam, Bulgaristan, Sofya, 19. yy

BALKAR DİL KURSLARI VE MÜNAZARALAR

Rapor: Emine Bal
(BALKAR Öğrenci Asistanı)

Gün geçtikçe değişen dünya koşullarında dil öğrenimi büyük bir yer tutuyor. Birçok alanda yabancı dil bilmenin ne denli mühim bir mesele olduğu artık herkes tarafından da anlaşılmış durumda. Günümüz itibariyle dünya dili olarak nitelendirdiğimiz İngilizcenin yanında farklı yabancı dillere de önem gösterilmesi gerektiği anlaşılıyor. İnsanlar kendi yönelimleri ve ilgi alanları doğrultusunda öğrenecekleri ikinci, üçüncü yabancı dilleri belirliyorlar. BALKAR da bu noktada kendi kültürlerini, dillerini geliştirmek isteyen insanlara ücretsiz dil eğitimi imkanı sunuyor.

Teknolojinin gelişimiyle paralel olarak dil öğrenimi bir hobi olmaktan uzaklaşıp zorunluluk haline geldi. Dil öğreniminin iş dünyasındaki yerinin yanında, bölge uzmanlığı alanında da üzerinde araştırma yapılan ülkelerin kültürlerini, kaynaklarını inceleme ve daha iyi anlama konusunda ne denli önemli olduğu anlaşılmaya başlandı. Bu durumun akademik anlamının dışında ülkelerin uluslararası politika üretimini yönlendirecek güçte bir etkiye sahip olduğu görülüyor. Bölge araştırmaları yaparken çeviri eserlerin anlam kısıtlılığında kurtulup bununla birlikte çevirisi olmayan eserlerden de yararlanmak konusunda dil öğrenimi insanlara büyük bir fırsat sunuyor. Bir ülkenin geçmişi ve şimdiki yaşamı, kültürü ve geleneklerinin en iyi şekilde anlaşılmasının yolu yine o bölgede konuşulan dilin öğreniminden geçiyor.

BALKAR bölge uzmanı yetiştirmeyi hedefleyen bir araştırma merkezi olarak öğrencilerin yanında dışarıdan, herkesin katılımına da açık ücretsiz dil kursları veriyor. Bu sayede farklı niyetlerle aynı amaç için gelen insanları bir araya getiriyor.

2018-2019 eğitim öğretim yılının güz ve bahar dönemlerinde BALKAR bünyesinde Arnavutça, Boşnakça, Bulgarca, Çerkezce, Farsça, Fransızca, Korece, Makedonca, Almanca, Arapça ve Rusça ücretsiz dil eğitimi verildi.

Kursiyerler arasında lisans ve yüksek lisans eğitimlerindeki çalışmaları için gelenlerin yanında, doktora çalışmaları için gelen öğrenciler bulunuyordu. Öğrencilerle birlikte dil kurslarının ücretsiz ve herkese açık olması sebebiyle gelen, göçmen ailelerde doğup anadilini öğrenmek isteyen ve bunu hobi amaçlı yapan kursiyerler de bulunuyordu.

BALKAR dil kursu programlarında başarılı olan öğrencilere verilen sertifika örneği:

BALKAR 2018-2019 dil kursları programı şu şekildedir:

- **ALMANCA I**
Halime Nur Kalaycı

- **ARAPÇA I**
Yaman Ali Alshaikh

- **ARNAVUTÇA I-II**
- **ARNAVUTÇA KONUŞMA SINIFI**
Kamil Bitiş (Kosova Kültür Merkezi Md)

- **BOŞNAKÇA (SIRPÇA/HIRVATÇA) I**
Muhammed Valjevac

- **ÇERKESÇE (ADİGECE) I-II**
Alaattin Bayram

- **BULGARCA I-II**
Melek Kurucu

- **FARŞA I-II**
Najiba Asil

- **FRANSIZCA I**

Jules Omar Muyombano

- **MAKEDONCA I-II**

Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoğlu

- **KORECE I-II**

Şeyma Yarımbaş

- **RUSÇA I**

Surayyo Isbayeva

- **BALKAR MÜNAZARA**
Koordinator: Saleh Khaled

BALKAR 2018-2019 DİL KURSLARIN- DAN FOTOĞRAFLAR

Almanca

Arapça

Arnavutça

Bulgarca

Çerkesçe

Fransızca

Farsça

Korece

Rusça

Makedonca

Priştine Üniversitesi rektörü ve senatörleri üniversitemizi ziyaret etti.

BALKAR ZİYARETLER

TÜMBİFED (Tüm Bürokratlar ve İş İnsanları Federasyonu) Yönetim Kurulu üyeleri Prof. Dr. Rahmi GÜÇLÜ ve Genel Koordinatör Arif EKŞİ BALKAR'ı ziyaret ederek BALKAR müdürü Prof. Dr. Mehmet HACISALİHOĞLU ile görüşme yaptı. Görüşmede Balkanlar ve Karadeniz hakkında ortak çalışmalar için görüş alışverişinde bulunuldu.

BALKAR ile Kosova Kültür Merkezinin iftar buluşması gerçekleşti.

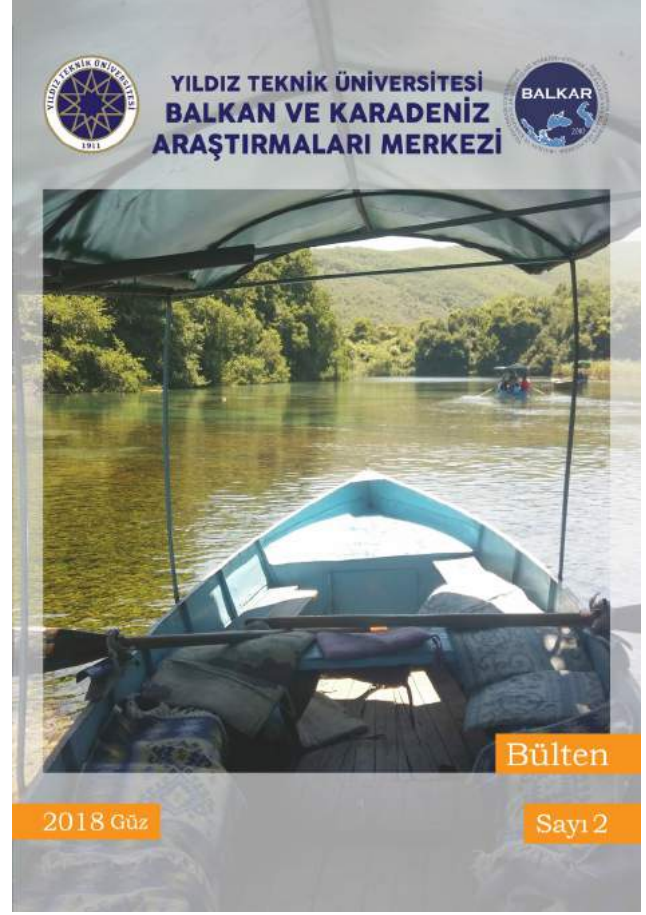
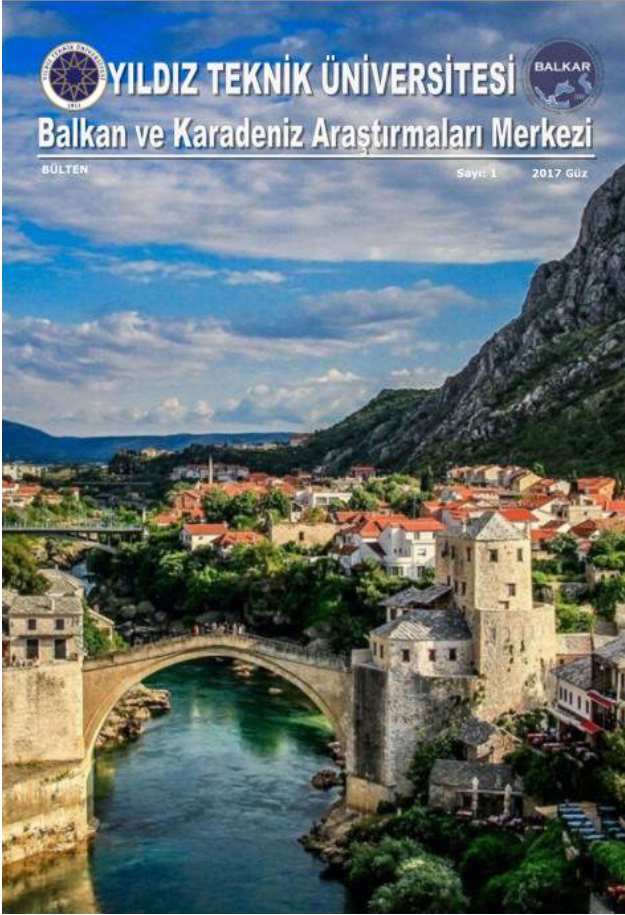
YAYINLAR

BALKAR’da oluşturulan “Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Kitap Serisi”nde şimdiye kadar iki derleme kitap yayınlanmıştır. Bunlar: 89 Göçü ve 1864 Kafkas Tehciri kitaplarıdır. Bunun yanında İslam Konferansı Örgütü İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) işbirliğiyle düzenlenen “Avrupa’da İslamofobi: Geçmiş ve Günümüz” konulu uluslararası sempozyumda sunulan bildirilerden seçkilerle BALKAR tarafından IRCICA Journal için özel bir sayı oluşturulmuş ve bu da IRCICA tarafından yayınlanmıştır. Ayrıca 2018 yılında başlayarak yılda iki defa Journal of Balkan and Black Sea Studies (Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Dergisi) yayınlanmaktadır. Son olarak 2017 Güz döneminde 1. sayı ve 2018 Güz döneminde 2. sayı yayınlanmak üzere BALKAR bülteni yılda bir defa yayınlanmaya devam etmektedir.

BALKAR’ın yayın arşivinin PDF dosyalarına internet sitemizden erişebilirsiniz.

BALKAR BÜLTEN

Yılda bir defa çıkarılması hedeflenen bülten, BALKAR'ın yıl boyunca gerçekleştirdiği merkez faaliyetlerini sunmaktadır. Araştırma merkezinin gerçekleştirdiği paneller, konfeanslar, film gösterimleri, münazaralar ayrıca bünyesindeki dil kursları BALKAR Bülten'de yer almaktadır.

89 GÖÇÜ

Bulgaristan'da 1984-89 Azınlık Politikaları ve Türkiye'ye Zorunlu Göç

Editörler
Neriman Ersoy-Hacısalıhoğlu
Mehmet Hacısalıhoğlu

BALKAR & BALMED
İSTANBUL 2012

89 GÖÇÜ

Yerli ve yabancı çok sayıda siyaset bilimci, tarihçi ve sosyoloğun yazdığı makalelerden meydana gelen bu eserde, 1984-1989 yılları arasında Bulgaristan'da Jivkov rejimi tarafından Türklere/Müslümanlara karşı uygulanan zorunlu iskân politikaları, 1989 Göçüne giden süreç, 1989 Göçü, 1990 sonrasında Bulgaristan'da Türk azınlığın durumu ve nihayet 89 Göçmenlerinin Türkiye'de entegrasyonu kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır.

Derlemede yer alan her makale alanında yetkin bilim adamları tarafından birinci el kaynaklara dayanarak hazırlanmıştır ve 89 göçü konusuyla ilgili birçok soruya açıklık getirmektedir. Ayrıca dönemin Bulgaristan Büyükelçisinin ve bizzat 89 Göçü sürecini yaşayan uzmanların da anıları veya anılarıyla desteklenen incelemelerini içermektedir. Bu eser bütünüyle 89 göçüne vakfedilmiş ilk eserdir.

1864 KAFKAS TEHCİRİ

Kafkasya'da Rus Kolonizasyonu,
Savaş ve Sürgün

Editör
Mehmet Hacısalıhoğlu

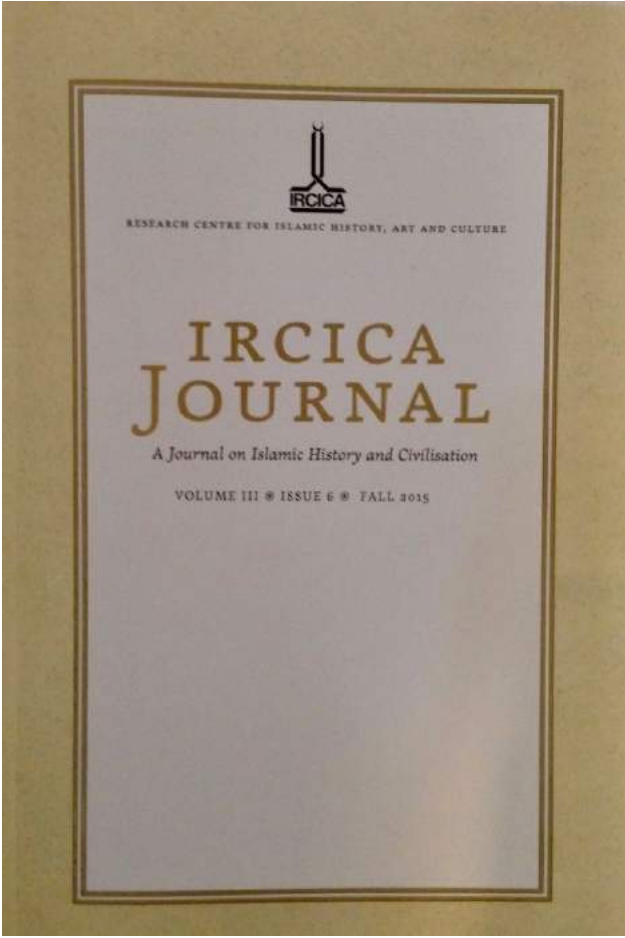

BALKAR & IRCICA
İstanbul 2014

1864 KAFKAS TEHCİRİ

Yerli ve yabancı çok sayıda tarihçinin kaleme aldığı makalelerden meydana gelen bu eser, Rusya'nın 19.yüzyıl Kafkasya siyaseti, 1864 yılı ve takip eden yıllarda Kuzey Kafkas Müslümanlarına yönelik tehcir politikaları ve göçler Çerkes muhacirlerini Osmanlı İmparatorluğuna sığınması, salgın hastalıklar ve göç sürecinde yaşanan ölümler Osmanlı'da muhacirlerin iskânı ve uyum sorunları ile günümüzde Türkiye'deki Çerkeslerin durumu ve Kafkasya'daki güncel gelişmeleri ele almaktadır.

Derlemede yer alan her makale alanında yetkin bilim adamları tarafından birinci el kaynaklara dayanarak hazırlanmıştır ve 1864 Kafkas Tehciri konusuyla ilgili birçok soruya açıklık getirmektedir. Eserde bir yandan konu hakkında şimdiye kadar yapılan çalışmaların sağladığı veriler değerlendirilmekte, öte yandan arşiv belgeleri ve sözlü tarih çalışmaları yardımıyla yeni ve önemli bilgiler ortaya koymaktadır.

IRCICA JOURNAL

YTÜ BALKAR ile İslam Konferansı Örgütü İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) işbirliğiyle 13-14 Ocak 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen “Avrupa’da İslamofobi: Geçmiş ve Günümüz” konulu uluslar arası empozyumda sunulan bildirilerden bir kısmı seçilerek IRCICA Journal için bir özel sayı hazırlanmıştır. Özel sayının editörlüğünü BALKAR Müdürü Mehmet Hacısalihoglu ile BALKAR Danışma Kurulu Üyesi İsa Blumi yapmıştır.

IRCICA Journal özel sayısında (Vol. 3, Issue 6) editörlerin giriş yazıları ile altı adet makale bulunmaktadır. Bu makaleler:

İsa Blumi: “Nothing New: Islamophobia by Default in Postwar Europe”

Ali Hüseyinoğlu: “Questioning Islamophobia in the Context of Greece”

Peter Polak-Springer: “Willkommenskultur in Arab Eyes: Arabic Traditional and Social

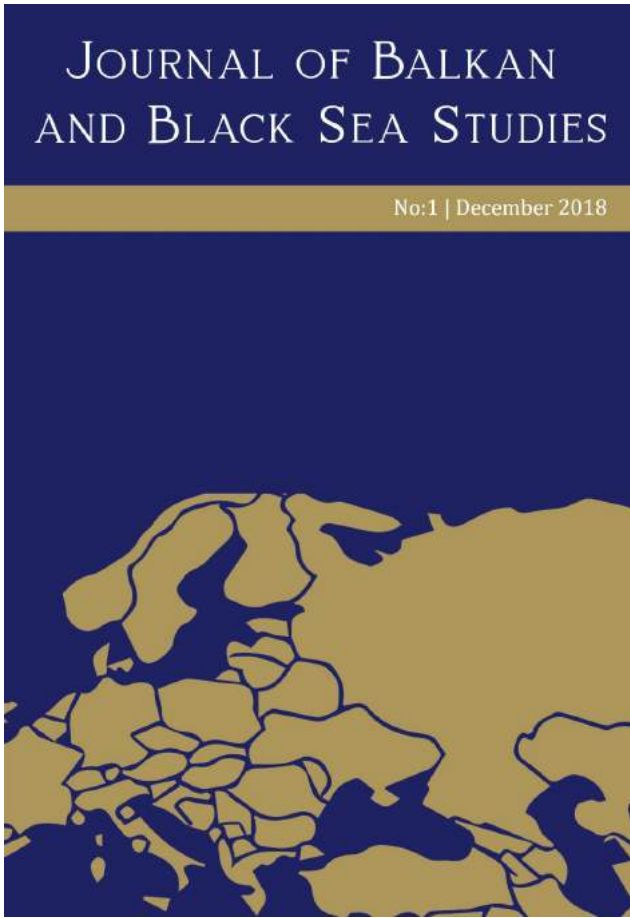
Media Discourses on Syrian Refugees in Germany”

Elena Lukinykh: “Patriotism as the Modern Justification of Islamophobia”

Leyla Yıldırım: “The Social Impact of Islamophobia on Muslims in the Netherlands”

Ali Çaksu: “Muslimphobia as a Western Tool of Fearmongering”

Makaleleri sitemizden pdf olarak indirebilirsiniz.

JOURNAL OF BALKAN AND BLACK SEA STUDIES

Journal of Balkan and Black Sea Studies is an interdisciplinary refereed journal focusing on the humanities and social sciences of the Balkan countries and the former Soviet republics. The journal welcomes contributions in the fields of history, economics, politics, international relations, culture, art, geography, literature, theology, ethnography and environmental sciences. The idea behind this initiative is to extend a cross-cultural and cross-disciplinary approach over issues of regional importance. Under this light, the journal aspires to act as an academic forum for scholars in historical as well as contemporary context on a wide range of cross-regional issues and to provide the epistemological framework for a comparative investigation, which would enhance our understanding of the Balkan, and Black Sea societies, politics and communities. Furthermore, manuscripts connecting the region with wider scopes, such as technological applications, will be also considered.

The journal will be published online with two issues per year commencing in 2018 and themed issues are anticipated. Submitted manuscripts should be original and not published or under consideration for publication elsewhere. Their length should not exceed 8.000 words and will be subject to anonymous peer-review by at least two members of the scientific committee. The use of graphics and images in colour is encouraged and not subject to limitations (within reason). However, it is the responsibility of the individual authors to acquire copyright permission if needed. The language for submissions is English and Turkish. Articles, other than in English or Turkish, will be occasionally accepted. Articles must have an abstract of up to 150 words in English.

Journal of Balkan and Black Sea Studies
(website: dergipark.org.tr/balkar)

NO. 1 (December 2018):

Tihomir Cipek, “Russia and the European Union: What remains of the Partnership?”

Mehmet Hacısalihoğlu, “Negotiations and Agreements for Population Transfers in the Balkans from the Beginning of the 19th Century until the Balkan Wars of 1912–1913”

Tsvetelina Tsvetkova, “Turkish National Movement and Soviet Russia in Caucasus (1919-1922)”

Boban Batrićević, “The Red Njegoš: Petar II Petrović in Yugoslav and Communist Ideology and Propaganda of Montenegrin Communists”

Admir Mulaosmanović, “Key Political Processes in the Former SFRY 1990-1992 and the Bosniak Respond”

Andelko Vlašić, “The Perception of the Republic of Turkey in the Croatian Press (1923-1945)”

NO. 2 (June 2019):

Stefan Troebst, “The Black Sea as Historical Meso-Region: Concepts in Cultural Studies and the Social Sciences”

Cengiz Çağla, “Nation-Building in Southern Caucasus: The Case of Azerbaijan (1900-1920)”

Muhidin Mulalić, “Ethnic Cleansing, Genocide and Demographic Changes in Bosnia and Herzegovina”

Jochen Töpfer, “Muslims, Law and Religious Freedom in Albania”

Mihai Sorin Rădulescu, “L’Architecte de la plus grande mosquée de Roumanie: Victor G. Ștephănescu”

Deniz Ertuğ, “Antik Yunan’dan Avrupa Krizine Teorik Çözüm Önerisi: Castoriadis’in Gözünden Yunan Mirası”

Tsvetelina Tsvetkova, “A Review of Selected Books on the Russian Colonisation of Caucasus”

Geleneksel Kiyafetleriyle Makedonlar, Makedonya, 1900

PROF. DR. KEMAL KARPAT'IN VEFATI

Prof. Dr. Kemal Karpataz (1925-20 Şubat 2019) Türk tarihçiliğinin en önemli isimlerinden biri ve özellikle Türk Balkan tarihçiliğinin en önemli ismi. Çok sayıda eseri ile tarihçiliğimize çok önemli katkıları oldu. Kendisiyle 2006'da Romanya'da bir konferansta sohbet etme fırsatı bulmuştum. Kendi ifadesiyle Romanya'da Dobruca bölgesinde Babadağ'da doğmuş ve orada Osmanlı geleneğini yaşatan azınlık okulunda (medrese) okumuş. Türkiye'ye üniversite eğitimi için gelmiş. Nüfus idaresinde nüfus cüzdanı (ve muhtemelen vatandaşlık) verilirken kendisine soyadı sorulmuş. O anda bir isme karar vermesi gerekiyormuş. "Karpataz" demiş. Çünkü Karpataz Dağları gibi büyük, sağlam ve güçlü bir soyadını layık görmüş kendisine. İstanbul'da okurken "Ben Türküm" dediğinde o zamanın cahil milliyetçileri (ki günümüzde de onlardan çokça mevcut) Kemal Karpataz'a "Sen Türk değilsin, Romensin" diyorlarmış. Bir seferinde ona bir "Türk milliyetçisi" "Ben Türküm diyemezsin, sen Türk değilsin" diye saldırmış. Türk kimliğini en rahat Amerika'da kabul ettirdiğini söylemişti. "Orada kimse benim Türklüğümü sorgulamadı, Türklüğümü en rahat Amerika'da yaşadım" anlamında bir cümle kurduğunu hatırlıyorum. Konuşmamızda ayrıca bütün birikimini yansıttığı kendi nezdinde en değerli çalışmasının "Politization of Islam" başlıklı kitabı olduğunu belirtmişti.

Karpataz ömrünün son yıllarında yine Türkiye'de üniversitede bilime ve milletine hizmet etmeye devam etti. Türk tarihi hakkında çok sayıda eseri bulunmaktadır. Kitaplarını Yıldız Teknik Üniversitesine bağışlayacaktı. Ama muhtemelen beklentileri karşılanmadı. Nihayet başka bir üniversitede kurulan bir merkeze bağışladı hayatı boyunca biriktirdiği kitaplarını. Hayatı boyunca ilme hizmet etti ve 20 Şubat 2019'da 94 yaşında vefat etti. Allah mekanını cennet eylesin.

Prof. Dr. Mehmet HACİSALİHOĞLU (BALKAR Müdürü)

TÜBİTAK 1001 PROJESİ

BALKAR'da 2011-2014 yılları arasında yürütülen TÜBİTAK 1001 PROJESİ: Balkan ve Karadeniz Ülkelerinde güncel tarih ders kitaplarında Osmanlı Türk İmaja (Proje raporu yayın olarak hazırlanmaktadır.)

Balkan ve Eski Sovyet Cumhuriyetlerinde okutulan güncel tarih ders kitaplarının temini ve bu dilleri bilen uzmanlar tarafından incelenmesi, ders kitaplarında tespit edilen klişeleşmiş yargıların öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmek için yapılan anket çalışmaları çok masraflı ve zahmetli bir çalışmayı gerektirdi. Ders kitaplarının temini bile başlı başına bir problem olarak karşımıza çıktı. Bu süreçte sınırlı imkânlarla rağmen daha bütünlüklü bir imaja ulaşabilmek amacıyla projenin alanı genişletilerek yeni ülkeler incelemeye dâhil edildi. Böylece toplamda 14 ülkenin (Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Hırvatistan, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Kıbrıs (Rum Kesimi), Ermenistan, Azerbaycan, Rusya (ve resmi olarak projeye dâhil olmadan Gürcistan) tarih ders kitaplarının incelenmesi başarıldı. Bu 14 ülkenin tarih ders kitaplarıyla ilgili en güncel ve şimdiye kadar yapılmış en kapsamlı çalışma bu proje sayesinde gerçekleştirilmiş oldu.

Proje raporuna TÜBİTAK üzerinden ulaşılabilir. Ayrıca raporu yakın bir zamanda yayınlamayı planlamaktayız.

BALKAN VE KARADENİZ ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (BALKAR)

Prof. Dr. Mehmet HACISALİHOĞLU
BALKAR Müdürü

Türkiye'nin köklü üniversitelerinden Yıldız Teknik Üniversitesi bünyesinde 2010 yılında kurulan Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi (BALKAR) Türkiye'nin batı, kuzey ve kuzeydoğu komşularının tarihi, siyaseti ve kültürü hakkında akademik çalışmalar organize etmektedir.

Her yıl düzenli olarak uluslararası ve ulusal sempozyumlar düzenlemektedir. Bunların yanında bölge hakkında yayımlar yapmaktadır. Merkezin en çok talep gören faaliyetleri arasında dil kursları gelmektedir. Bölge ülkelerin dilleri hakkında akademik kullanma amaçlı ve herkese açık ücretsiz dil kursları açmaktadır.

Merkez dönemlik seminer tarzında herkese açık dersler sunmaktadır. Merkez bünyesinde bölgeyle ilgili bilimsel araştırma projeleri yürütülmektedir. Bunların yanında öğrencilerin bölgeye yönelik ilgilerini artırmak amacıyla öğrenci etkinlikleri düzenlemektedir.

Merkezin faaliyet programı her dönemin başında (Eylül ve Şubat) web sitemizde ilan edilmektedir. Merkezin faaliyetleri öğretim üyeleri ve öğrencilerle sınırlı olmayıp konulara ilgi duyan herkese açıktır.

Merkezimiz ISO 9001:2008 standardına göre yönetilmektedir.

balkar.yildiz.edu.tr

cBALKAR

balkar.ytu

balkar@yildiz.edu.tr